

Specialioji ataskaita

Pažangieji miestai

Apčiuopiami sprendimai, bet dėl fragmentiškumo sudėtinga juos taikyti plačiau

EUROPOS
AUDITO
RŪMAI

Turinys

	Dalis
Santrauka	I–IX
Įvadas	01–10
Investicijų į mokslinius tyrimus ir inovacijas pažangiuosiuose miestuose poreikis	01–03
2014–2020 m. ES pažangiųjų miestų iniciatyvos	04–08
2021–2027 m. ES pažangiųjų miestų iniciatyvos	09–10
Audito apimtis ir metodas	11–17
Pastabos	18–84
Nors pavyzdinė programa iš esmės gerai parengta, priemonių sistema, kuriai ji priklauso, yra padrika	18–30
Parengta pavyzdinė programa atitinka ES miestų poreikius	19–22
Pavyzdinėje programoje trūksta kiekybinių rodiklių ir tikslų poveikiui įvertinti	23–25
Pavyzdinė programa yra padrikos ir menkai koordinuotos ES miestams skirtų iniciatyvų sistemos dalis	26–30
Pavyzdiniai projektai davė apčiuopiamų rezultatų, tačiau susidurta su daugybe iššūkių	31–59
Baigti pavyzdiniai projektai davė apčiuopiamų rezultatų ir dažniausiai pasiekė savo individualius tikslus	32–36
Projektų konsorciumuose pradėta atkartoti pažangiųjų miestų sprendimus, tačiau esama didelių kliūčių	37–40
Dėl iššūkių, su kuriais susiduriama vykdant pavyzdinius projektus, gerokai vėluojama	41–47
Piliečių įtraukimas pasirodė esąs labai svarbus, bet dažnai sudėtingas	48–50
Komisija rėmė pavyzdinius projektus, tačiau iki šiol miestams nepavyko pritraukti privačiųjų investicijų	51–59

Vertinimo ir tolesnių veiksmų trūkumai kenkia pavyzdinių projektų panaudojimui	60–84
Stebėsenos ir vertinimo sistemos trūkumai neleidžia įvertinti pavyzdinės programos poveikio	60–65
Dėl nepakankamo koordinavimo su misija ribojamos pavyzdinių projektų atkartojimo galimybės	66–71
Pasitvirtino, kad ES finansavimas miestams yra vertingas, tačiau misijos miestams trūksta tikrumo dėl bendro turimo ES finansavimo	72–84
Išvados ir rekomendacijos	85–94
Išvados	85–94
Rekomendacijos	
Priedai	
I priedas. Programos „Horizontas 2020“ pavyzdinių projektų sąrašas	
II priedas. Pavyzdinių miestų ir miestų bičiulių sąrašas	
III priedas. Pavyzdinių projektų dalyvių apklausa	
IV priedas. Komisijos remiamos iniciatyvos, įgyvendinamos su miestais ir jų labui 2014–2020 m. laikotarpiu	
Santrumpos	
Žodynėlis	
Komisijos atsakymai	
Chronologija	
Audito grupė	

Santrauka

I Trys ketvirtadaliai ES piliečių gyvena miestų vietovėse. Jos yra labai svarbios ekonominės veiklos vykdytojos ir vienas didžiausių taršos šaltinių. Naudodami technologines inovacijas miestai ir miesteliai gali pagerinti savo valdymą ir prisidėti prie ES žaliojo kurso prioritetų įgyvendinimo, skaitmeninių technologijų pažangos ir žmonėms naudingos ekonomikos skatinimo. Pažangieji miestai gali būti naudingi gyventojams ir žmonėms, nes juose mažinamas anglies dioksido pėdsakas ir keičiami tradiciniai procesai bei paslaugos.

II 2014–2020 m. laikotarpiu Komisija vadovavo įvairioms programoms ir iniciatyvoms, kuriomis remiami pažangiųjų miestų projektai. Mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje viena iš jų buvo pagal programą „Horizontas 2020“ įgyvendinama pavyzdinė programa (angl. *Lighthouse programme*), kurios vertė – apie 400 milijonų eurų.

III Dabartinė pavyzdinė Komisijos iniciatyva (2021–2027 m.) šioje srityje yra pagal programą „Europos horizontas“ įgyvendinama Neutralaus poveikio klimatui ir pažangiųjų miestų misija, kuria siekiama padėti 100 ES miestų iki 2030 m. neutralizuoti savo poveikį klimatui ir tapti sektinu pavyzdžiu visiems ES miestams, kad ir jie galėtų tai padaryti iki 2050 m.

IV Audito metu vertinome, ar pasiekti pavyzdinės programos tikslai ir ar ji padėjo ES miestams tapti pažangesniems, taip pat ar Komisija įgytą patirtį pritaikė vykdydama Neutralaus poveikio klimatui ir pažangiųjų miestų misiją. Taip siekėme prisidėti prie šios naujos ES iniciatyvos įgyvendinimo po 2023 m. planuojamo laikotarpio vidurio vertinimo.

V Darome bendrą išvadą, kad pavyzdinė programa padėjo miestams diegti pažangiųjų miestų sprendimus ir tapti pažangesniems. Vis dėlto ES iniciatyvų ir viešojo bei privačiojo finansavimo koordinavimo trūkumas gali trukdyti plačiau taikyti šiuos sprendimus už dalyvaujančių miestų ribų.

VI Nustatėme, kad Komisija gerai parengė pavyzdinę programą ir teikė paramą projektams, atsižvelgdama į ES miestų ir kitų suinteresuotųjų subjektų, su kuriais konsultuotasi, poreikius. Tačiau nesant tinkamų rodiklių, tikslų ir planų, pagal kuriuos būtų galima vertinti projektų sprendimų atkartojimą, Komisija negali tinkamai įvertinti jos bendro poveikio.

VII Nustatėme, kad baigti pavyzdiniai projektai davė teigiamų rezultatų ir pasiekė daugumą numatytų tikslų. Tačiau vykdant pavyzdinius projektus išškilo sunkumų įtraukiant piliečius, todėl kai kurie projektai buvo pakeisti ir jų įgyvendinimas buvo atidėtas.

VIII Pastebėjome, kad dabartinis pavyzdinių projektų ir Neutralaus poveikio klimatui ir pažangiųjų miestų misijos koordinavimo lygis neleidžia visapusiškai panaudoti ir atkartoti projektų sprendimų. Nors misija siekiama koordinuoti įvairias ES iniciatyvas pažangiųjų miestų ir miestų plėtros srityje, galimas gauti finansavimas nėra aiškiai nustatytas, o jos poveikį vertinti dar per anksti.

IX Komisijai rekomenduojame:

- įvertinti misijos miestų finansavimo pajėgumus ir paremti tuos miestus, kurie susiduria su finansavimo sunkumais;
- užtikrinti tinkamą piliečių dalyvavimą būsimuose parodomuosiuose miestų projektuose;
- įvertinti pavyzdinių projektų atkartojimą ir
- geriau koordinuoti pavyzdinę programą su pagal programą „Europos horizontas“ įgyvendinama Neutralaus poveikio klimatui ir pažangiųjų miestų misija.

Ivadas

Investicijų į mokslinius tyrimus ir inovacijas pažangiuosiuose miestuose poreikis

01 ES yra labai urbanizuota – beveik 75 % jos piliečių gyvena miestuose ir miesteliuose ir tikimasi, kad miestuose ir miesteliuose iki 2050 m. gyvens 80 % piliečių¹. Miestai ir didmiesčių teritorijos yra ne tik pagrindiniai ekonominės veiklos vykdytojai, bet ir pagrindiniai šiltnamio efektą sukeliančių dujų, oro, vandens ir dirvožemio taršos šaltiniai. Naudojant technologijas miestų valdymui gerinti galima padėti įgyvendinti tris ES prioritetus; tai **žaliasis kursas, dėmesys skaitmeninėms technologijoms ir žmonėms naudinga ekonomika**.

02 Pažangiajame mieste tvari miestų plėtra pasiekama „naujomis, efektyviomis ir vartotojams patogiomis technologijomis bei paslaugomis, visų pirma energetikos, transporto ir IRT srityse“². Pažangiajame mieste naudojamomis technologijomis siekiama ne tik taupyti išteklius ir mažinti taršą, bet ir užtikrinti, kad miesto paslaugos būtų operatyvesnės ir prieinamesnės, viešosios erdvės taptų saugesnės, būtų pagerintas transportas, vandentvarka ir atliekų tvarkymas, gatvių apšvietimas ir pastatų šildymas.

03 Miestai tampa pažangiaisiais diegdami novatoriškas technologijas, kurdami naujus verslo modelius, valdymo praktiką ir plėtros strategijas ir priimdami palankias valdymo sistemas ir taisykles. Visa tai įmanoma tik tinkamai investavus į mokslinius tyrimus ir inovacijas (MTI). **1 lentelėje** pateikiamas nebaigtinis pažangiųjų miestų pagrindinių ypatybių ir bazinių didelio poveikio technologijų sąrašas.

---

¹ Europos aplinkos agentūra, „Europos miestų prisitaikymas prie klimato kaitos. Kaip didmiesčiai ir miestai reaguoja į klimato kaitą“, 2020 m.

² Programos „Horizontas 2020“ 2014–2020 m. darbo programa.

1 lentelė. Pažangiųjų miestų pagrindinės ypatybės ir bazinės didelio poveikio technologijos

YPATYBĖS	DIDELIO POVEIKIO TECHNOLOGIJOS
<ul style="list-style-type: none"> • Energijos vartojimo efektyvumas ir žaliaji energija • Pakartotinis vandens ir atliekų naudojimas • Viešasis saugumas • Novatoriškas švietimas ir sveikatos priežiūra • Žalieji pastatai / žaliaji būstas • Efektyvus judumas ir viešasis transportas • Inovatyviosios paslaugos piliečiams • Atsparumas klimato kaitai ir sukrėtimams • Socialinė įtrauktis • E. valdymas • Skaidrumas ir privatumo apsauga 	<ul style="list-style-type: none"> • Daiktų internetas • DI ir mašinų mokymasis • Duomenų analitika • 5G • Išmanieji jutikliai • Duomenų valdymas ir saugumas • E. valdžios priemonės • Naujos medžiagos energijos vartojimo efektyvumui didinti • Išmanieji elektros tinklai • Energijos kaupimo ir atsinaujinančiųjų išteklių energijos technologijos • Geoerdvinė technologija

Šaltinis: AuditoRūmai.

2014–2020 m. ES pažangiųjų miestų iniciatyvos

04 2014–2020 m. laikotarpiu kelios sektorių politikos kryptys ir iniciatyvos padėjo apibrėžti ir įgyvendinti ES pažangiųjų miestų mokslinių tyrimų ir inovacijų strategiją. Svarbiausios iš jų yra šios:

- o programa „Horizontas 2020“, kuria nustatyti bendri tikslai ir skirtas finansavimas novatoriškiems miestų MTI projektams;
- o Europos inovacijų partnerystė „Pažangieji miestai ir bendruomenės“ (ir ją pakeitusi Pažangiųjų miestų platforma), kuri subūrė ES pramonės įmones ir miestus, kad būtų suderintos viešosios ir privačiosios MTI darbotvarkės ir paskatintos bendradarbiavimo iniciatyvos;
- o Europos strateginis energetikos technologijų planas, kuriuo skatinamas ES šalių, įmonių ir tyrėjų bendradarbiavimas mažo anglies dioksido kiekio technologijų ir neutralaus poveikio klimatui energetikos sistemų srityje.

05 Miestų MTI projektai buvo įtraukti į visus programos „Horizontas 2020“ ramsčius ir konkrečius tikslus. Pagal trečiąją programos ramstį („Visuomenės uždaviniai“) buvo remiami tarpsektoriniai projektai, skirti novatoriškoms miestų technologijoms ir paslaugoms, valdymo metodams ir valdymo sprendimams pristatyti, skelbiant specialius kvietimus teikti projektų pasiūlymus „Pažangieji miestai ir bendruomenės“.

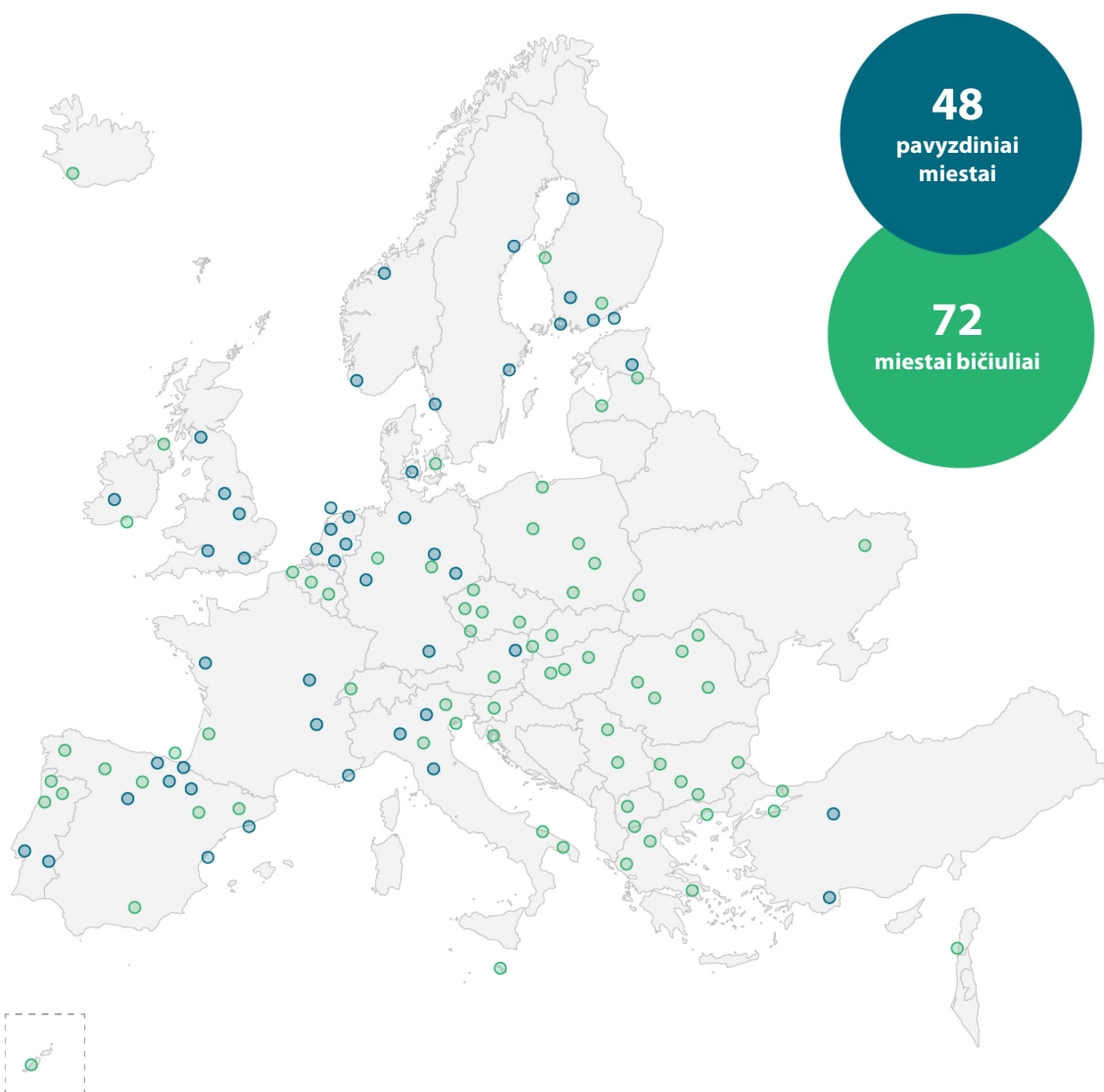
06 Pagal kvietimus teikti pasiūlymus „Pažangieji miestai ir bendruomenės“ buvo remiama 18 pavyzdinių projektų, mūsų ataskaitoje bendrai vadinamų pavyzdine programa. Šie projektai:

- suburia miestų valdžios institucijas, valstybines ir privačias įmones ir tyrėjus į projektų konsorciumus, kuriuos sudaro nuo 22 iki 53 partnerių;
- siekia įtraukti piliečius į pažangiųjų miestų sprendimų pristatymą ir suteikti jiems daugiau galių;
- yra vadovaujami dviejų ar trijų pavyzdinių miestų, kuriuose pristatomos naujos technologijos ir sprendimai ir kuriuose dalyvauja bent du miestai bičiuliai, kurie projekto pabaigoje atkartoja pristatytus sprendimus (pagal pavyzdinius projektus šis atkartojimas nefinansuojamas);
- yra didesnių miestų planų dalis.

07 Iš viso pavyzdiniams projektams skirtas programos „Horizontas 2020“ finansavimas siekia 381 milijoną eurų. Remiamų projektų vertė, įskaitant bendrą finansavimą, siekia 446 milijonus eurų (žr. [I priedą](#)). 18-oje pavyzdinių projektų dalyvavo arba vis dar dalyvauja 48 pavyzdiniai miestai (angl. *Lighthouse cities*), 72 miestai bičiuliai (angl. *Fellow cities*) ir 515 kitų partnerių (žr. [1 paveikslą](#) ir [II priedą](#)). Dalyvaujantys miestai yra 24 valstybėse narėse. Pavyzdinėje programoje nedalyvavo nė vienas Kipro, Lietuvos ir Liuksemburgo miestas.

1 paveikslas. Pavyzdiniai miestai ir miestai bičiuliai

Šaltinis: AuditoRūmai.

08 Pavyzdinių projektų atrankai vadovavo Inovacijų ir tinklų programų vykdomoji įstaiga (INEA), prižiūrint Energetikos, Mobilumo ir transporto ir Ryšių tinklų, turinio ir technologijų generaliniams direktoratams. Projektų įgyvendinimą stebi Europos klimato, infrastruktūros ir aplinkos vykdomoji įstaiga (CINEA), kuri 2021 m. balandžio 1 d. pakeitė INEA. Kad būtų lengviau skaityti, šioje ataskaitoje abi įstaigos vadinamos CINEA.

2021–2027 m. ES pažangiųjų miestų iniciatyvos

09 Komisija šiuo metu vadovauja įvairioms iniciatyvoms, įgyvendinamoms su miestais ir jų labui, arba prie jų prisideda. Pavyzdinė šios srities MTI iniciatyva yra pagal programą „Europos horizontas“ įgyvendinama Neutralaus poveikio klimatui ir pažangiųjų miestų misija (toliau – misija), kuria siekiama iki 2030 m. turėti 100 neutralaus poveikio klimatui miestų ir užtikrinti, kad iki 2050 m. šiuo pavyzdžiu pasektų visi ES miestai³. 2022 m. balandžio mėn. Komisija dalyvauti misijoje atrinko 100 miestų iš ES valstybių narių ir 12 miestų iš [programos „Europos horizontas“ asocijuotųjų šalių \(toliau – misijos miestai\)](#). Iš jų 51 miestas dalyvauja pavyzdiniuose projektuose.

10 2021 m. spalio mėn. Komisija sukūrė misijos platformą, kuri valdoma pagal projektą „NetZeroCities“. Platformoje teikiama techninė, reguliavimo ir finansinė pagalba misijos miestams. Joje taip pat remiami suinteresuotieji miestai, įskaitant tuos, kurie nėra misijos miestai, pasitelkiant įvairius bandomuosius veiksmus, finansavimo galimybes ir tarpusavio mokymosi paslaugas.

---

³ Komunikatas dėl Europos misijų, 2021 m. rugsėjo 29 d.

Audito apimtis ir metodas

11 Audito metu buvo vertinamas programos „Horizontas 2020“ pavyzdinės programos rengimas bei įgyvendinimas ir tai, ar pasiektas programos tikslas – padėti ES miestams veiksmingai tapti pažangesniems. Taip pat vertinome, ar Komisija programos metu įgytą patirtį pritaikė rengdama ir įgyvendindama Neutralaus poveikio klimatui ir pažangiųjų miestų misiją – pavyzdinę programos „Europos horizontas“ iniciatyvą. Mūsų audito darbas apėmė laikotarpį nuo 2012 m. liepos mėn. iki 2022 m. gruodžio mėn.

12 Nusprendėme atlikti šį auditą, nes pavyzdinė programa yra didelė miestų parodomoji iniciatyva, naujai įtraukta į programą „Horizontas 2020“. Tikimės, kad mūsų nustatyti faktai bus naudingi 2023 m. atliekant planuojamą Neutralaus poveikio klimatui ir pažangiųjų miestų misijos laikotarpio vidurio vertinimą.

13 Audito metu daugiausia dėmesio skyrėme tam, ar:

- Komisija tinkamai parengė programos „Horizontas 2020“ darbo programas, į kurias įtraukti pavyzdiniai projektai;
- pavyzdiniai projektai padėjo ES miestams tapti pažangesniems diegiant novatoriškus pažangiųjų miestų sprendimus;
- dalyvaujantys miestai atkartoję projektuose pristatytus pažangiojo miesto sprendimus;
- Komisija tinkamai rėmė pavyzdinius projektus;
- Komisija tinkamai stebėjo pavyzdinius projektus ir įgytą patirtį pritaikė programai „Europos horizontas“ ir misijai.

14 Per susitikimus su Komisijos ir CINEA atstovais ir analizuodami turimus dokumentus apžvelgėme Komisijos vaidmenį rengiant ir valdant pavyzdinę programą ir įvertinome ES pažangiųjų miestų politiką, programas ir paramos paslaugas.

15 Įvertinome visus 18 pavyzdinių projektų:

- naudodami klausimynus raštu ir vykdydami susitikimus su projektų koordinatoriais bei kitais projektų partneriais;
- analizuodami turimus projekto dokumentus, ypač dotacijų susitarimus, periodines bei tęstines ataskaitas ir vertinimo ataskaitas;
- analizuodami Komisijos duomenų bazėje „eGrants“ esančius duomenis.

16 Surengėme diskusijas su 15 miestų atstovais, kuriuos pasirinkome taip, kad būtų atspindėtas dalyvaujančių miestų gyventojų skaičius ir kartu būtų užtikrinta įvairovė pagal:

- miesto rūšį (11 pavyzdinių miestų ir 4 miestai bičiuliai);
- vaidmenį projekte (aštuoni projektų koordinatoriai ir septyni projektų partneriai);
- geografinę padėtį (devynių skirtingų šalių miestai);
- dydį (trys miestai, kuriuose gyvena daugiau kaip 1 milijonas gyventojų, septyni miestai, kuriuose gyvena nuo 0,5 iki 1 milijono gyventojų, ir penki miestai, kuriuose gyvena mažiau kaip 0,5 milijono gyventojų).

17 Apklausėme pavyzdinių projektų dalyvius, surinkome atsakymus iš 40 miestų (20 pavyzdinių miestų ir 20 miestų bičiulių) ir 52 kitų dalyvių (žr. **III priedą**), diskutavome su pažangiųjų miestų srities ekspertais ir įvertinome susijusią literatūrą. Audito metu nebuvo vykdomi interviu su pavieniais piliečiais, pilietinėmis organizacijomis ar interesų grupėmis, tačiau buvo gauti tiesioginiai įrodymai iš miestų atstovų, projektų koordinatorių, partnerių ir ekspertų iš 15 reprezentatyvių programoje dalyvaujančių miestų.

Pastabos

Nors pavyzdinė programa iš esmės gerai parengta, priemonių sistema, kuriai ji priklauso, yra padrika

18 Pavyzdiniai projektai – tai didelės miestų parodomosios iniciatyvos, kuriose turėtų atsispindėti bendradarbiaujamasis ir tarpsektorinis pažangiųjų miestų iniciatyvų pobūdis. Juos rengiant turėtų būti novatoriškai sujungtos skirtingų sričių rinkai artimos technologijos, kad būtų galima išbandyti ir atkartoti sprendimus ir verslo modelius.

Parengta pavyzdinė programa atitinka ES miestų poreikius

19 Nustatėme, kad pavyzdinė programa apskritai buvo gerai parengta. Ji subūrė daug pažangiųjų miestų suinteresuotųjų subjektų, atsižvelgiant į tarpsektorinį pažangiųjų miestų projektų pobūdį, ir buvo skirta ES pažangiųjų miestų iniciatyvų tikslams įgyvendinti (žr. **02**, **03** ir **18** dalis). Įgyvendindama Europos inovacijų partnerystę „Pažangieji miestai ir bendruomenės“ ir Europos strateginį energetikos technologijų planą, Komisija konsultavosi su įvairiais suinteresuotaisiais subjektais, įskaitant miestų, privačių įmonių atstovus, tyrėjus ir piliečius. Paskui į šių konsultacijų rezultatus ji atsižvelgė rengdama pavyzdinę programą, daugiametes programos „Horizontas 2020“ darbo programas ir kvietimus teikti pasiūlymus pavyzdiniams projektams atrinkti.

20 Įgyvendinant Europos inovacijų partnerystę „Pažangieji miestai ir bendruomenės“ (žr. **04** dalį) į jos valdymo organus buvo įtraukti pažangiųjų miestų ekspertai ir per veiklos grupes buvo bendradarbiaujama su šimtais suinteresuotųjų subjektų. Buvo parengtas strateginis įgyvendinimo planas, kuriame nustatytos trys veiklos sritys: darnus judumas mieste, tvarūs rajonai ir apstatyta aplinka, integruoti energetikos, IRT ir transporto infrastruktūros objektai bei procesai. Komisija šias sritis įtraukė į programos „Horizontas 2020“ darbo programas, ir visi 18 pavyzdinių projektų buvo su šiomis sritimis susiję.

21 Pagal Europos strateginį energetikos technologijų planą įsteigtoje Pažangiųjų miestų ir bendruomenių darbo grupėje dalyvavo miestų, pramonės, mokslinių tyrimų organizacijų ir piliečių atstovai iš penkiolikos valstybių narių ir dviejų programos „Horizontas 2020“ asocijuotųjų šalių. Ji apibrėžė „teigiamos energijos rajonus“ (t. y. rajonas, kurio metinis energijos balansas yra teigiamas ir kurio grynasis išmetamo CO₂ kiekis yra lygus nuliui) ir parengė tokių rajonų kūrimo ir atkartojimo ES įgyvendinimo planą⁴. Tada Komisija šias koncepcijas įtraukė į 2018–2020 m. programos „Horizontas 2020“ darbo programą ir kvietimus teikti pasiūlymus. Finansuojami pavyzdiniai projektai savo ruožtu buvo parengti taip, kad padėtų siekti Europos strateginio energetikos technologijų plano tikslo – iki 2025 m. Europoje įkurti 100 teigiamos energijos rajonų.

22 Vadovaujantis bendrosiomis programos „Horizontas 2020“ nuostatomis, daugiametėse darbo programose nustatyti 18-os pavyzdinių projektų tinkamumo ir atrankos kriterijai. 2014–2020 m. pagal kasmetinius kvietimus teikti pasiūlymus ES ir programos „Horizontas 2020“ asocijuotųjų šalių konsorciumai buvo kviečiami teikti projektų pasiūlymus. Paskui CINEA pasamdyti ir prižiūrėti išorės ekspertai įvertino ir išrikiavo pasiūlymus pagal tris kriterijus: kompetenciją, poveikį ir įgyvendinimo kokybę bei veiksmingumą.

Pavyzdinėje programoje trūksta kiekybinių rodiklių ir tikslų poveikiui įvertinti

23 Daugiametėse programos „Horizontas 2020“ darbo programose buvo apibrėžtas poveikis, kurį Komisija tikėjosi pasiekti pavyzdiniais projektais. Nors šis poveikis kito (žr. [2 lentelę](#)), darbo programose jis aprašytas bendrai, neįtraukiant bendrų kiekybinių rodiklių ir tikslų. Tokie rodikliai ir tikslai būtų paskatinę kryptingus pavyzdinės programos ir atskirų pavyzdinių projektų veiksmus. Taip pat būtų buvę galima išmatuoti jų pažangą ir įvertinti jų poveikį.

---

⁴ Europos strateginio energetikos technologijų plano 3.2 veiksmas „Įgyvendinimo planas“.

2 lentelė. Pagrindinis tikėtinas pavyzdinių projektų poveikis

2014–2015

- Diegti novatoriškus ir atkartojamus energetikos, transporto ir IRT sričių sprendimus, pritraukti didelio masto ekonomines investicijas.
- Didinti energijos vartojimo efektyvumą ir atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimą, užtikrinant, kad energetikos sistema taptų saugesnė ir pigesnė.
- Didinti judumo efektyvumą ir mažinti išmetamųjų teršalų bei CO₂ kiekį ir gerinti bendrą oro kokybę.
- Gerinti gyvenimo kokybę kuriant darbo vietas vietos lygmeniu.

2016–2017

- Taikyti praktikoje finansiškai naudingus nustatytų miestų problemų sprendimus ir sumažinti technines bei finansines rizikas, kad būtų galima paremti jų atkartojimą.
- Didinti energijos vartojimo efektyvumą rajonų mastu, skatinti atsinaujinančiuosius energijos išteklius, užtikrinti, kad energetikos sistema taptų saugesnė ir pigesnė.
- Užtikrinti elektrinių transporto priemonių diegimą miestuose, sumažinti transporto išmetamo CO₂ kiekį ir pagerinti bendrą oro kokybę.

2018–2020

- Įgyvendinti ES klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos tikslus, taip pat nacionalinius / vietos energetikos, oro kokybės ir klimato politikos tikslus.
- Skatinti plataus masto teigiamos energijos rajonų kūrimą.
- Skatinti energijos vartojimo efektyvumą ir didinti atsinaujinančiųjų energijos išteklių, atliekinės šilumos panaudojimo ir kaupimo sprendimų dalį.
- Didinti e. judumo sprendimų panaudojimą.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis programos „Horizontas 2020“ darbo programomis.

24 Kvietimuose teikti pavyzdinių projektų pasiūlymus konsorciumai buvo kviečiami patys nustatyti konkrečiam projektui būdingus poveikio rodiklius, tikslus ir stebėsenos praktiką. Nors finansuojami pavyzdiniai projektai turi bendrų tikslų, visų pirma sumažinti energijos suvartojimą ir išmetamą CO₂ kiekį, jie labai skiriasi savo kiekybiniais rodikliais ir tikslais, lyginamiesiems rodikliams taikomais atskaitos taškais ir stebėsenos metodikomis. Toks duomenų nevienalytiškumas trukdo Komisijai tinkamai įvertinti bendrą programos poveikį.

25 Skirtingai nuo pavyzdinės programos, misijoje nustatyti kiekybiniai rodikliai bei tikslai ir apibrėžtas jų įgyvendinimo terminas (žr. 09 dalį). Komisija taip pat ketina misijos miestams suteikti iš anksto nustatytą stebėsenos ir ataskaitų teikimo sistemą. Misija buvo parengta taip, kad būtų galima įveikti pavyzdinės programos apribojimus. Tačiau dar per anksti vertinti, kaip ji įgyvendinta (žr. 23 ir 24 dalis).

Pavyzdinė programa yra padrikos ir menkai koordinuotos ES miestams skirtų iniciatyvų sistemos dalis

26 2014–2020 m. laikotarpiu Komisija valdė arba rėmė daugiau kaip 50 iniciatyvų, įskaitant finansavimo priemones ir paramos veiksmus, tiesiogiai ar netiesiogiai susijusių su miestų plėtra (žr. [IV priedą](#)).

27 Dvylika Komisijos generalinių direktoratų ir trys vykdomosios įstaigos pristatė, valdė ir stebėjo šias iniciatyvas ir toliau valdo bei stebi iniciatyvas, kurios vis dar vykdomos. MTI srityje pagrindinis vaidmuo teko Mokslinių tyrimų ir inovacijų, Energetikos, Mobilumo ir transporto ir Ryšių tinklų, turinio ir technologijų generaliniams direktoratams kartu su CINEA. Be to, Regioninės ir miestų politikos generalinis direktoratas stebėjo struktūrinių fondų, kuriais remiamos investicijos į miestų plėtrą, lėšų skyrimą pagal pasidalijamojo valdymo kartu su valstybėmis narėmis principą.

28 Komisija nustatė tiesioginius pavyzdinės programos ryšius su kai kuriomis kitomis iniciatyvomis, kurios gali būti svarbios pavyzdiniams miestams ir miestams bičiuliams, visų pirma su Europos inovacijų partneryste „Pažangieji miestai ir bendruomenės“ (žr. [20](#) dalį), Europos strateginiu energetikos technologijų planu (žr. [21](#) dalį), grupe „Scalable Cities“ (žr. [54](#) dalį) ir Pažangiųjų miestų platforma (angl. *Smart Cities Marketplace*) (žr. [55](#) dalį).

29 Tačiau trūko bendros strategijos, kuria būtų vadovaujama įgyvendinant kitas ES pažangiųjų miestų ir miestų plėtros iniciatyvas ir kuri jas susietų. Todėl pavyzdinė programa buvo menkai koordinuojama su kitomis, nei [28](#) dalyje išvardytos, finansavimo priemonėmis ir iniciatyvomis. Įvertinę programos „Horizontas 2020“ darbo programas ir surengę interviu su miestų atstovais, Komisijos pareigūnais ir CINEA projektų pareigūnais, visų pirma pastebėjome, kad Komisija nenustatė pavyzdinės programos sąsajų su kitomis finansavimo priemonėmis ir nesuteikė pavyzdiniams miestams ir miestams bičiuliams informacijos apie tokias priemones. Be to, Komisijoje nebuvo jokios oficialios tarpžinybinės valdymo tarnybos, skirtos ES finansavimo priemonėms ir kitoms iniciatyvoms, susijusioms su pažangiaisiais miestais ar miestų plėtra, koordinuoti. Tai, kad nėra bendros strategijos, yra itin reikšminga, atsižvelgiant į tai, kad rengiant pavyzdinę programą nenumatytas finansavimas sprendimams atkartoti.

30 Vykdamt misiją ketinama koordinuoti įvairias ES iniciatyvas pažangiųjų miestų ir miestų plėtros srityje ir per misijos platformą (žr. **10** dalį), padėti miestams sutelkti finansavimą iš įvairių viešųjų ir privačiųjų šaltinių. Tačiau šiuo metu dar per anksti vertinti, ar Komisijos veiksmais bus veiksmingai prisidėta prie šio misijos tikslo.

Pavyzdiniai projektai davė apčiuopiamų rezultatų, tačiau susidurta su daugybe iššūkių

31 Pavyzdinių projektų tikslas – pristatyti novatoriškus miestų sprendimus pavyzdiniuose miestuose ir skatinti jų atkartojimą tiek pavyzdiniuose miestuose, tiek miestuose bičiuliuose. Kad tai būtų pasiekta, dalyvaujantys miestai turi įtraukti visus susijusius pažangiųjų miestų ekosistemos suinteresuotuosius subjektus, ypač savo piliečius.

Baigti pavyzdiniai projektai davė apčiuopiamų rezultatų ir dažniausiai pasiekė savo individualius tikslus

32 Nors atskirti pavienius sprendimus sunku, mūsų atlikta 16-os projektų dotacijų susitarimų ir įgyvendinimo ataskaitų analizė leido nustatyti kelis šimtus pavyzdiniuose miestuose planuojamų pažangiųjų miestų sprendimų. Nustatėme, kad dauguma šių sprendimų susiję su energija.

33 **1 diagramoje** parodytos įvairios sprendimų rūšys ir pavyzdinių miestų, kurie juos įdiegė arba įdiegs pagal audituotus projektus, dalis. **1 langelyje** pateikiami tokių sprendimų pavyzdžiai.

1 diagrama. Pažangiųjų miestų sprendimų rūšys ir juos diegiančių pavyzdinių miestų dalis

Pažangiųjų miestų sprendimų rūšis

Pavyzdinių miestų dalis

Energetika ir aplinka

Efektyviai energiją vartojantys pastatai	100 %
Atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimas	75 %
Efektyviai energiją vartojančios apšvietimo priemonės	70 %
Energijos išteklių valdymas / išmanieji elektros tinklai	70 %
Aplinkos stebėseną	50 %
Atliekų tvarkymas ir išteklių valdymas	25 %

Judumas

Darnusis judumas	95 %
------------------	------

IRT ir procesai

Miesto valdymas ir piliečių dalyvavimas	80 %
Švietimas ir žmogiškojo kapitalo vystymas	30 %
Parama verslui ir ekonominė plėtra	25 %
Viešasis saugumas	25 %
Socialinė įtrauktis	15 %
Sveikatos priežiūra	10 %

Kita	10 %
------	------

Šaltinis: Audito Rūmų apklausa.

1 langelis

Pažangiųjų miestų sprendimų, įdiegtų įgyvendinant pavyzdinius projektus, pavyzdžiai

BARCELONA (Ispanija) – Barcelonos miestas pristatė „išmaniojo bokšto“ sprendimą, kuriuo žibintų stulpai paverčiami paskirstytais miesto telekomunikacijų mazgais ir pagerinamas belaidžio tinklo ryšys. Bokštuose sukurta atvirojo kodo ryšio infrastruktūra, kurioje galima įrengti įvairių rūšių jutiklius, įskaitant oro kokybės ar eismo stebėjimo jutiklius. Šis sprendimas atitinka didėjančią junglumo poreikį ir suteikia galimybę naudotis daiktų interneto funkcijomis. Vykdydama projektą „GrowSmarter“ savivaldybė įrengė devynis bokštus, kuriuos naudojant aptarnauta 2 200 naudotojų ir apdorota 55 GB duomenų per mėnesį. Pasibaigus projektui, ji pradėjo įrenginėti daugiau bokštų kitose miesto dalyse.

Išmanusis bokštas Barcelonoje

DRESDENAS (Vokietija) – Įgyvendindamas projektą „MAchUp“, Dresdeno miestas *Reick'o* inovacijų elektrinėje įdiegė naują šiluminės energijos kaupimo sprendimą, kad padidintų centralizuoto šildymo efektyvumą. Įrengtą šiluminės energijos saugyklą sudaro 20 slėginių indų, kurių bendra vandens talpa yra 7 800 m³, be jau įrengtų 6 600 m³. Naujai išplėstas blokas užtikrina didesnį energijos tiekimo lankstumą ir optimizuoja elektrinės darbą, todėl per metus išmetamas CO₂ kiekis sumažėja daugiau kaip 7 300 tonų. Ilgainiui tai leis kaupti žaliąją šilumą, gaunamą iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, ir užtikrinti dar didesnę naudą aplinkai.

Šiluminės energijos saugykla *Reick'o* inovacijų elektrinėje; *SachsenEnergie*, Killig, 2021 m.

ROTTERDAMAS (Nyderlandai) – Roterdamo viešojo transporto operatorius RET, vykdydamas projektą „Ruggedised“, sukūrė planavimo programinę įrangą, skirtą savo elektrinių autobusų įkrovimo grafikams optimizuoti. Programinė įranga naudoja tikrą laiką informaciją apie autobusų baterijas ir miesto eismą, kad optimizuotų keliones autobusais ir sumažintų bendrą suvartojimą, kartu užtikrindama tvarkaraščių laikymąsi. RET planuoja šį sprendimą pritaikyti visam Roterdamo autobusų parkui, kurį iki 2030 m. turėtų sudaryti tik elektriniai autobusai.

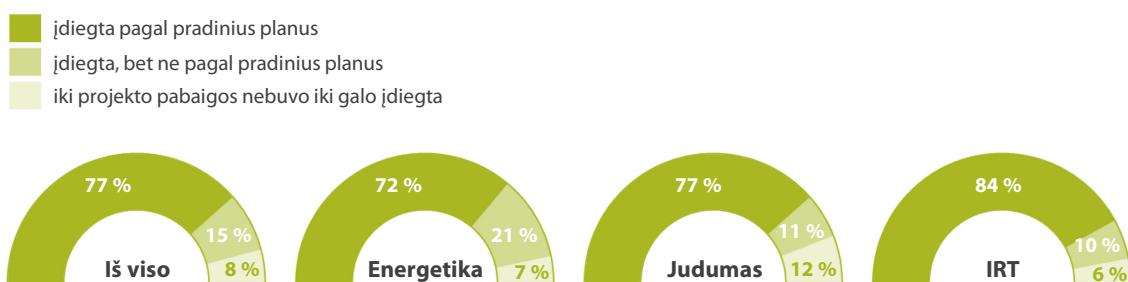

Elektriniai autobusai Roterdame

34 Iki 2022 m. pabaigos devyni iš 18 pavyzdinių projektų buvo užbaigti. Kalbant apie likusius projektus, jei nebus vėlavimų, keturi projektai turėtų būti baigti 2023 m., keturi – 2024 m., o vienas – 2025 m. Išanalizavome devynis baigtus projektus (žr. *1 priedą*), kad nustatytume, kiek sprendimų:

- įdiegta pagal pradinis dotacijų susitarimuose numatytus planus;
- įdiegta, bet ne pagal pradinis planus;
- nebuvo iki galo įdiegti iki projekto pabaigos (žr. *2 diagramą*).

2 diagrama. Sprendimų diegimas pavyzdiniuose miestuose (apskritai ir pagal taikymo sritį)

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis ataskaitomis, klausimynais ir interviu su projektų koordinadoriais ir miestų atstovais.

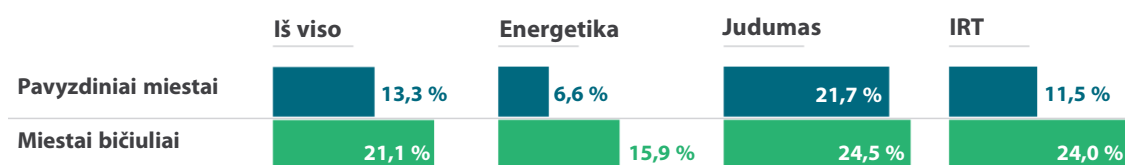
35 Kalbant apie numatomus 18-os projektų rezultatus, dotacijų susitarimuose buvo numatyti konkretiems projektams būdingi kokybiniai ir kiekybiniai tikslai. Tarp jų buvo, pavyzdžiui, judumo IT platformos diegimas, atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimo didinimas, sąskaitų už energiją mažinimas (kokybiniai tikslai), 30 % energijos sutaupymas renovuotuose pastatuose ir išmetamo CO₂ kiekio sumažinimas 5 000 tonų per metus (kiekybiniai tikslai).

36 Nors nebuvo įmanoma apibendrinti duomenų ir apskaičiuoti bendrų pavyzdinės programos veiksmingumo lygių (žr. *24 dalį*), išanalizavome oficialias ataskaitas, kad patikrintume, ar atskirais pavyzdiniais projektais buvo pasiekti dotacijų susitarimuose numatyti tikslai, pavyzdžiui, sumažintas energijos suvartojimas ir išmetamo CO₂ kiekis ir padidintas atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimas. Ši analizė apėmė tik septynis baigtus projektus, apie kuriuos buvo galima gauti pakankamai išsamios informacijos. Vis dėlto nustatėme, kad šiais projektais pasiekta arba viršyta maždaug du trečdaliai numatytų tikslų. Trečdalis tikslų, visų pirma susijusių su energijos taupymu ir išmetamo CO₂ kiekio mažinimu, buvo iš dalies pasiekta.

Projektų konsorciuose pradėta atkartoti pažangiųjų miestų sprendimus, tačiau esama didelių kliūčių

37 Analizuodami projektų ataskaitas ir rinkdami informaciją iš projektų koordinatorių ir miestų apie devynis užbaigtus projektus, įvertinome, kiek suplanuotų projektų sprendimų buvo atkartota kituose miestuose, nors atkartojimas gali užtrukti ne vienus metus, o daugelis projektų yra neseniai užbaigti arba tebevykdomi. **3 diagramoje** apibendrinti mūsų vertinimo rezultatai.

3 diagrama. Pavyzdiniuose miestuose ir miestuose bičiuliuose atkartotų suplanuotų projektų sprendimų dalis (apskritai ir pagal taikymo sritį)

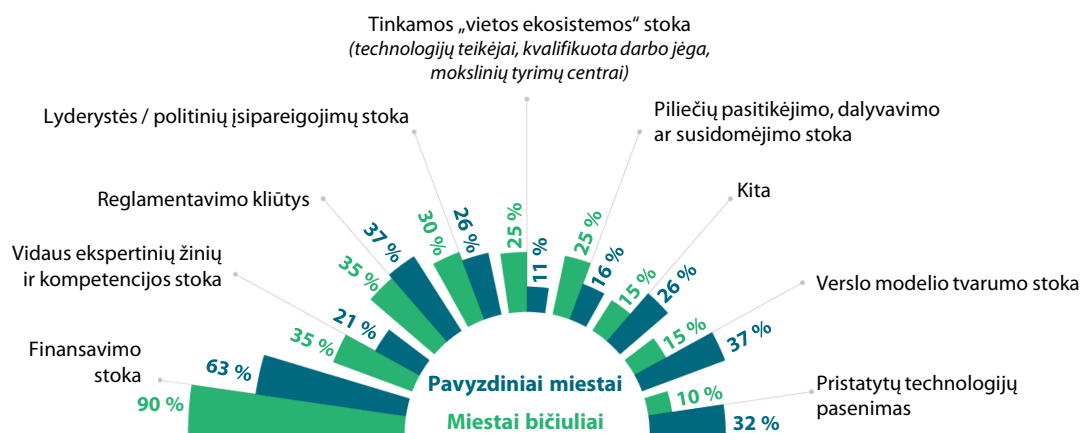

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis ataskaitomis, klausimynais ir interviu su projektų koordinatoriais ir miestų atstovais.

38 Pavyzdiniai miestai, atsakę į mūsų apklausos klausimus, pareiškė, kad planuoja atkartoti 59 % projektų sprendimų. 90 % miestų bičiulių pareiškė ketinantys atkartoti bent vieną jų pavyzdiniame projekte pristatytą sprendimą.

39 **4 diagramoje** apžvelgiamos dažniausiai pasitaikančios kliūtys, trukdančios atkartoti projektų sprendimus, ir su jomis susidūrusių miestų procentinė dalis. Nuomonė, kad privačiojo ir viešojo finansavimo stygius yra pagrindinė kliūtis, trukdanti atkartoti sprendimus, yra susijusi su tuo, kad pagal pavyzdinę programą toks atkartojimas nefinansuojamas, taip pat su nepakankamu koordinavimu su kitomis iniciatyvomis (žr. **29** dalį). Be to, privačiojo finansavimo stygių lemia ir kai kurių projektų sprendimų nebrandumas (žr. **59** dalį).

4 diagrama. Pavyzdinių miestų ir miestų bičiulių, susiduriančių su kliūtimis, trukdančiomis atkartoti projektų sprendimus, dalis

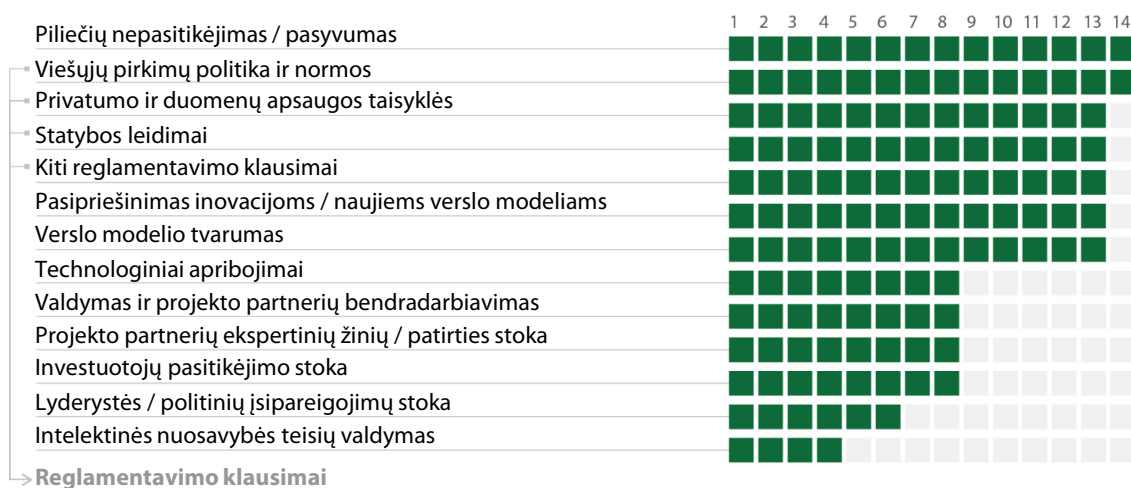
Šaltinis: Audito Rūmų apklausa.

40 Pagal dotacijų susitarimus reikalaujama, kad vykdant pavyzdinius projektus būtų dalijamasi jų veikla ir rezultatais su visuomene, ypač su potencialiai suinteresuotais miestais. Toks dalijimasis informacija skatina ir kitus, ne tik pavyzdinių projektų partnerius, atkartoti projektų sprendimus. Tačiau dar per anksti vertinti, ar projektų rezultatus atkartos tie, kurie pavyzdinių projektų konsorciumams nepriklauso (žr. 37 dalį).

Dėl iššūkių, su kuriais susiduriama vykdant pavyzdinius projektus, gerokai vėluojama

41 Pavyzdiniai projektai vykdomi sudėtingoje ir nuolat kintančioje miesto aplinkoje. Todėl pavyzdiniai miestai susidūrė su keletu iššūkių, dėl kurių buvo atidėtas suplanuotų sprendimų diegimas, o kai kuriais atvejais (žr. 34 dalį) sprendimus teko rengti iš naujo arba atšaukti. 5 diagramoje išvardytos tokių iššūkių rūšys ir dažnumas. 2 langelyje kai kurie iš jų iliustruojami konkrečiais pavyzdžiais.

5 diagrama. Pavyzdinių projektų, susiduriančių su nustatytais iššūkiais, skaičius

Šaltinis: klausimynai, susitikimai su projektų koordinatoriais ir 18-os pavyzdinių projektų ataskaitos.

2 langelis

Iššūkių, su kuriais susiduria miestai, pavyzdžiai

TRENTAS (Italija) – Vykdydamas projektą „Stardust“, Trento miestas norėjo modernizuoti tris socialinio būsto daugiabučius namus, kuriuose yra 156 butai, ir įdiegti juose novatoriškus atsinaujinančiųjų išteklių energijos sprendimus. Statybos darbai keletą kartų vėlavo, daugiausia dėl biurokratinių kliūčių, ir visiškai sustojo, kai Italijos vyriausybė, reaguodama į COVID-19 krizę, patvirtino „110 % ypatingą lengvatą“. Šia specialia mokesčių lengvatos priemone buvo suteiktas 110 % mokesčių kreditas išlaidoms, patirtoms didinant pastatų energijos vartojimo efektyvumą, padengti. Kadangi ją taikant suteiktos paskatos yra didesnės nei pagal programą „Horizontas 2020“, kai kurie privačių butų savininkai atsisakė projekto „Stardust“ pasiūlymo ir pasirinko konservatyvesnį modernizavimo sprendimą.

UTRECHTAS (Nyderlandai) – Įgyvendinama projektą „IRIS“, Utrechto socialinio būsto bendrovė planavo modernizuoti 12 daugiabučių namų, tačiau susidūrė su gyventojų pasipriešinimu. Parodomajai veiklai atrinktame mažas pajamas gaunančių įvairių kultūrų gyventojų rajone išryškėjo neatitikimas tarp pagrindinių gyventojų poreikių, susijusių su mokyklos artumu, įperkamu maistu ir saugumu, ir projekto tikslo diegti išmaniąsias technologijas, kad būtų padidintas energijos vartojimo efektyvumas. Todėl projekto partneriai paskyrė vietos ambasadorius, kurie vaikščiojo po butus, kad paaiškintų siūlomus sprendimus, taip pat organizavo informacines sesijas mokyklose, kad informacija per vaikus pasiektų tėvus. Galiausiai, įgyvendinant projektą pavyko modernizuoti keturis iš 12 originalių pastatų, o likusieji aštuoni buvo pakeisti naujais.

Modernizuotas pastatas Utrechte

VIENA (Austrija) – Įgyvendinamas projektą „Smart Together“, Vienos miestas pristatė daugybę elektromobilumo sprendimų, kaip sumažinti energijos poreikį, iškastinio kuro suvartojimą ir išmetamo CO₂ kiekį ir pagerinti judumą gyventojams ir įmonėms. Vienas iš sprendimų – elektromobilių dalijimosi paslauga socialinio būsto rajonuose. Tačiau, kadangi paaiškėjo, kad šio sprendimo verslo modelis be ES dotacijų yra netvarus, pasibaigus pavyzdiniam projektui bendradarbiavimas su elektromobilių tiekėju nebuvo tęsiamas. Vėliau, remdamiesi įgyta patirtimi, socialinio būsto bendrovė ir kiti ekonominės veiklos vykdytojai, pertvarkė paslaugą, padarydami ją prieinamą platesnei visuomenei ir surado naują teikėją. Todėl dabar ši paslauga veikia ir yra tvari.

42 COVID-19 pandemija neigiamai paveikė 16 pavyzdinių projektų įgyvendinimą, visų pirma dėl jos:

- buvo vėluojama įgyvendinti arba reikėjo atšaukti projektų veiklą (pavyzdžiui, per izoliaciją butų savininkai negalėjo susitikti balsuoti ar pritarti renovacijos darbams, taip pat negalėjo vykti pavyzdinių miestų ir miestų bičiulių tarpusavio mainai vietoje);

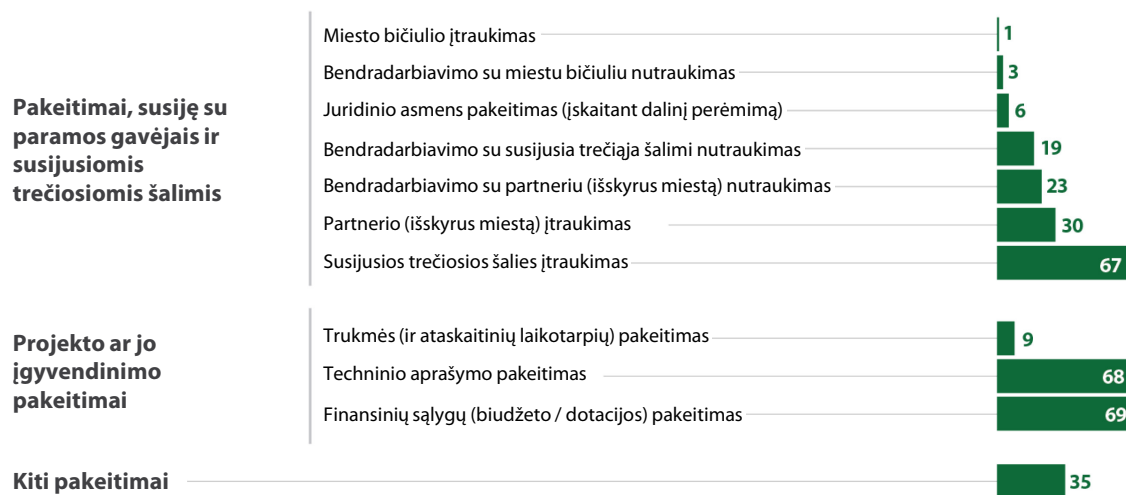
- o buvo iškreipta įdiegtų sprendimų stebėseną (pavyzdžiui, per izoliaciją renovuotų biurų pastatų energijos suvartojimo vertės buvo neįprastos, o nauji viešojo transporto sprendimai buvo labai menkai išnaudojami).

43 2021 m. prasidėjusi pasaulinė energetikos krizė skirtingai paveikė pavyzdinius projektus. Dėl didelio kainų svyravimo ir neapibrėžtumo energijos, žaliavų ir komponentų rinkose įmonės ir valdžios institucijos atidėjo naujus investicinius projektus. Pavyzdžiui, viename iš pavyzdinių miestų buvo sustabdytas novatoriškas bendros šilumos ir elektros energijos gamybos sprendimas, kuris galiausiai buvo pakeistas mažesnio masto sprendimu, nes buvo sunku modeliuoti būsimas veiklos sąnaudas.

44 Dėl šio vėlavimo buvo prašoma 6–18 mėnesiais pratęsti devynių pavyzdinių projektų trukmę (be pradinės 60 mėnesių trukmės) (žr. [I priedą](#)). Nebuvo laiku įdiegtas nė vienas iš kitų devynių projektų sprendimų ir todėl nebuvo galima stebėti jų veiksmingumo 24 mėnesius ar ilgiau, nors to reikalaujama pagal [programos „Horizontas 2020“ darbo programas](#).

45 Dėl iškilusių sunkumų miestai pakeitė savo suplanuotą veiklą ir sprendimus, todėl buvo atlikti 73 dotacijų susitarimų pakeitimai, t. y. vidutiniškai po keturis vienam pavyzdiniam projektui. Audito metu buvo parengti dar devyni pakeitimai, o toliau įgyvendinant projektus gali prireikti atlikti papildomų pakeitimų. [3 lentelėje](#) apibendrinti konkretūs dotacijų susitarimų pakeitimai.

3 lentelė. Dotacijų susitarimų pakeitimai

Šaltinis: dotacijų susitarimų pakeitimai (padėtis 2022 m. pabaigoje).

46 Remiantis projektų koordinatorių pateikta informacija, dviejų trečdalių projektų atžvilgiu buvo vykdytas bent vienas pakeitimų procesas, trukęs nuo šešių mėnesių iki dvejų metų – nuo pradinių neoficialių diskusijų iki oficialaus pateikimo ir patvirtinimo. Pakeitimo procesų trukmė buvo susijusi su projektų sudėtingumu ir pakeitimais, kurių reikėjo siekiant prisitaikyti prie kintančios miesto aplinkos.

47 Ilgai trunkantys pakeitimų procesai lemia įvairius projektų veiklos vėlavimus. Pavyzdžiui, laukiant oficialaus pakeitimo prašymo patvirtinimo, miestai gali privalėti arba pageidauti atidėti konkurso procedūras, privačios įmonės – nediegti savo technologijų sprendimų, o mokslinių tyrimų centrai – atidėti naujų darbuotojų įdarbinimą. Tuo tarpu, atsižvelgiant į sparčią technologijų ir rinkos plėtrą, pažangiųjų miestų sprendimai gali tapti technologiškai ar ekonomiškai pasenę.

Piliečių įtraukimas pasirodė esąs labai svarbus, bet dažnai sudėtingas

48 Piliečių dalyvavimas labai svarbus kuriant ir įgyvendinant geriausiai jų poreikius atitinkančius pažangiųjų miestų sprendimus. Miestai yra atsakingi už piliečių pasitikėjimo įgijimą, todėl Komisija turėtų patikrinti, ar miestai, prieš pradėdami įgyvendinti pažangiųjų miestų projektus arba juos vykdydami, ėmėsi tinkamų veiksmų piliečiams įtraukti. Įgyvendinant daugelį pavyzdinių projektų piliečių įtraukimas buvo didelis iššūkis.

49 Kiekvienas pavyzdinis miestas taikė savo strategiją, kad įgytų piliečių pasitikėjimą ir įtrauktų juos į projektų sprendimų kūrimą ir diegimą. Be to, piliečių įsitraukimo laipsnis priklausė nuo sprendimo pobūdžio. Pavyzdžiui, nors renovuojant konferencijų centrą tiesiogiai įtraukti piliečius nebuvo būtina, planuojamame renovuoti miesto rajone įsikūręs specialus informacijos biuras padėjo informuoti piliečius apie siūlomus projekto sprendimus ir įtikinti juos šių sprendimų nauda. Be to, surengus keletą praktinių seminarų buvo sudarytos palankesnės sąlygos įgyvendinti dešimt miestų energetikos pertvarkos projektų, kuriuos tiesiogiai pasiūlė piliečiai.

50 Pasak projektų koordinatorių, diegiant trijų ketvirtadalių pavyzdinių projektų suplanuotus sprendimus buvo susidurta su piliečių pasipriešinimu arba nepakankamu dalyvavimu. Nors dėl reguliavimo klausimų paprastai vėluojama vykdyti projekto veiklą, nepakankamas piliečių dalyvavimas, o dar blogiau – piliečių pasipriešinimas, gali lemti pažangiųjų miestų sprendimų nesėkmę (žr. [3 langelį](#)).

3 langelis

Pavyzdžiai, kaip piliečių pasipriešinimas trukdė įgyvendinti pažangiųjų miestų sprendimus pavyzdiniuose miestuose

- a) Butų nuomininkai trukdė renovuoti pastatus, kuriuose jie gyveno, baimindamiesi, kad dėl šių darbų padidės nuomos mokestis, ir nesuprasdami naudos, pavyzdžiui, mažesnių sąskaitų už energiją ir didesnio komforto.
- b) Socialiniuose būstuose gyvenančios mažos pajamas gaunančios šeimos negalėjo sau leisti bendrai investuoti į pavyzdinį projektą, kad būtų padidintas jų būstų energinis naudingumas.
- c) Taksi vairuotojai pasipriešino buvimo vietos sekimo programėlei, skirtos spūstims miestuose mažinti, diegimui, nes nepasitikėjo paslaugos teikėju ir nepitarė surinktų duomenų tvarkymui.

Šaltinis: interviu su miestų atstovais ir projektų ataskaitos.

Komisija rėmė pavyzdinius projektus, tačiau iki šiol miestams nepavyko pritraukti privačiųjų investicijų

51 CINEA projektų pareigūnų grupė, padedama išorės ekspertų, stebėjo pavyzdinių projektų įgyvendinimą ir teikė jiems administracines gaires. Dėl daugelio priežasčių, įskaitant ilgą projektų trukmę, grupės sudėtis keitėsi kelis kartus. Nors mūsų apklausti projektų koordinatoriai dėkojo už gautą paramą, pusė iš jų išreiškė norą, kad būtų mažesnė projektų pareigūnų kaita.

52 Komisija taip pat remia pavyzdinius projektus ir jų sprendimų atkartojimą, teikdama specialias paslaugas, kurios siūlomos grupėje „Scalable Cities“ ir Pažangiųjų miestų platformoje. Nors ji sukūrė grupę „Scalable Cities“ specialiai pavyzdiniams projektams remti, Pažangiųjų miestų platforma buvo sukurta anksčiau nei jie. Ji visų pirma skirta miestams ir kitiems suinteresuotiesiems subjektams, kurie nepriklauso jokiems pavyzdinių projektų konsorciumams.

53 Šias paramos paslaugas Komisija pavedė teikti dviem skirtingiems privačių įmonių, mokslinių tyrimų centrų ir kitų subjektų konsorciumams. Šie konsorciumai veikia kaip abiejų tarnybų sekretoriatai ir siekdami koordinuoti savo veiklą renka *ad hoc* pagrindu.

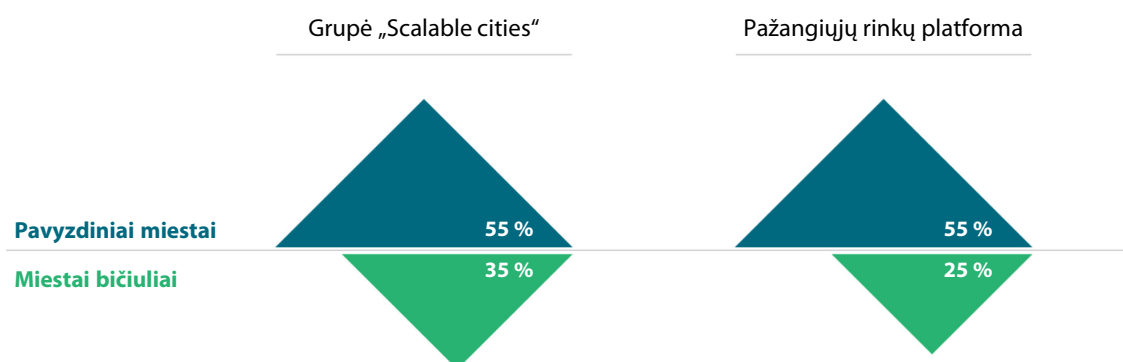
54 Grupės „Scalable Cities“ sekretoriatas siekia įvertinti pavyzdiniuose projektuose pristatytus sprendimus ir remti jų atkartojimą kituose projektuose:

- o organizuodamas miestams skirtas dalijimosi žiniomis iniciatyvas;
- o teikdamas finansinę paramą pasiteisinusiems sprendimams atkartoti;
- o suburdamas specialistus ir konsultuodamas miestus.

55 Pažangiųjų miestų platformą sudaro ryšių užmezgimo platforma, kurioje suburiami miestai, įmonės, investuotojai ir tyrėjai, kad palaikytų pažangiųjų miestų sprendimų pateikimą į rinką. Platformoje miestams ir kitiems suinteresuotiesiems subjektams taip pat teikiamos paramos paslaugos, pavyzdžiui, organizuojami bendruomenės kūrimo renginiai, dalijamasi geriausia praktika ir teikiamos konsultacijos reguliavimo ir finansų klausimais.

56 Daugiau nei pusė apklaustų pavyzdinių miestų naudojo grupės „Scalable Cities“ ir Pažangiųjų miestų platformos teikiamomis paslaugomis; tarp apklausoje dalyvavusių miestų bičiulių šis skaičius buvo mažesnis (žr. **6 diagramą**). Apskritai dalyvaujantys miestai buvo patenkinti grupės „Scalable Cities“ ir Pažangiųjų miestų platformos teikiama parama.

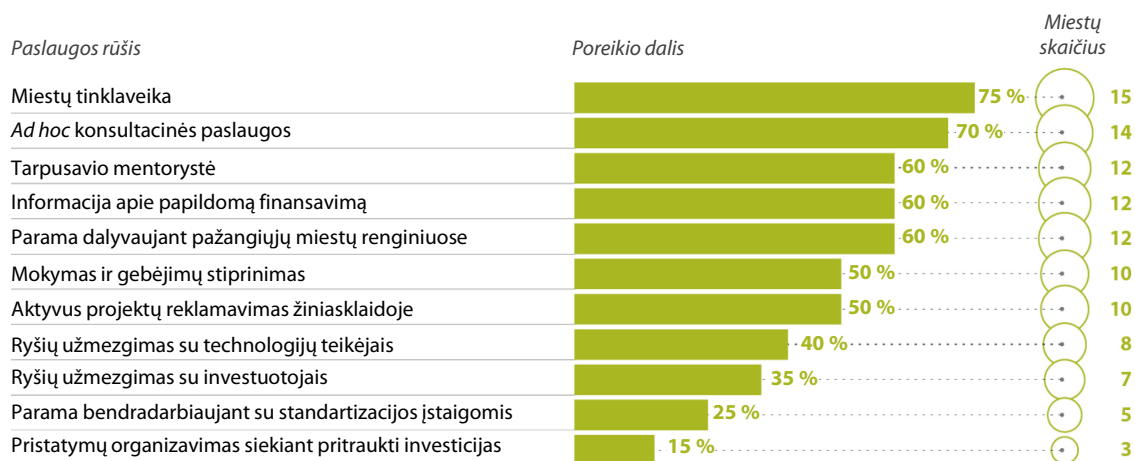
6 diagrama. Pavyzdinių miestų ir miestų bičiulių, dalyvaujančių grupės „Scalable Cities“ ir Pažangiųjų miestų platformos organizuojamoje veikloje, dalis

Šaltinis: AuditoRūmų apklausa.

57 Apklausoje daugiau miestų nurodė, kad dalijimasis patirtimi su kitais miestais ir naujų žinių įgijimas (t. y. vykdant tinklaveikos, mentorystės, gebėjimų stiprinimo veiklą) jiems buvo naudingesnis nei paslaugos, padedančios surasti privačius investuotojus (pavyzdžiui, pristatymai ar ryšių užmezgimo priemonės) (žr. **7 diagramą**).

7 diagrama. Miestų, kurie naudojami įvairių rūšių paramos paslaugomis, dalis

Šaltinis: Audito Rūmų apklausa.

58 Nuo 2018 m., kai Pažangiųjų miestų platforma pradėjo veikti, joje maždaug 130 pažangiųjų miestų projektų vykdytojų (visų pirma miestų) užmezgė ryšius su privačiais investuotojais, o bendra investicijų suma viršijo 610 milijonų eurų. Tačiau dėl įvairių priežasčių nė vienas pavyzdinis miestas ar miestas bičiulis dar nerado privataus investuotojo per Pažangiųjų miestų platformos ryšių užmezgimo platformą.

59 Interviu metu projektų koordinatoriai ir miestų atstovai paaiškino, kaip grupės „Scalable Cities“ ir Pažangiųjų miestų platformos organizuojama veikla remiami pavyzdiniai projektai. Jie taip pat paaiškino, kad:

- o kai kurie projektų sprendimai vis dar yra nepakankamai brandūs, kad būtų galima pritraukti finansavimą trumpuoju laikotarpiu, o tai yra pagrindinė kliūtis juos atkartoti (žr. 39 dalį);
- o ši veikla padėjo pavyzdiniams miestams ir miestams bičiuliams pasidalyti savo projektų rezultatais ir užmezgti ryšius su kitais miestais bei pažangiųjų miestų suinteresuotaisiais subjektais;
- o tinklaveikos renginiai ir kita veikla suteikė naudingų ryšių. Vis dėlto kai kuriuose iš šių renginių trūko dėmesio konkreitiems iššūkiams, technologijoms ar taikymo sritims ir jie nedavė praktinių rezultatų.

Vertinimo ir tolesnių veiksmų trūkumai kenkia pavyzdinių projektų panaudojimui

Stebėsenos ir vertinimo sistemos trūkumai neleidžia įvertinti pavyzdinės programos poveikio

60 CINEA projektų pareigūnai, padedami išorės ekspertų, laikosi standartinės programos „Horizontas 2020“ stebėsenos sistemos ir stebi tik pavyzdinius projektus iki jų pabaigos. Jie vertina projektų ataskaitas, atlieka projektų peržiūras, organizuoja apsilankymus vietoje ir virtualius susitikimus su projektų paramos gavėjais.

61 Tačiau dotacijų susitarimuose Komisijai suteikiama teisė tiesiogiai arba per išorės įstaigas vertinti pavyzdinį projektų poveikį praėjus ne daugiau kaip penkeriems metams po jų užbaigimo. Pasirašydami dotacijų susitarimus projekto dalyviai įsipareigoja Komisijai pateikti šiam vertinimui atlikti reikalingą informaciją.

62 Tiksliai tokio vertinimo apimtis ir turinys nėra apibrėžti ir tokio vertinimo atlikti neplanuojama. Nors vykstantis galutinis programos „Horizontas 2020“ vertinimas apima pavyzdinę programą, nesitikima, kad jai būtų skiriamas ypatingas dėmesys⁵.

63 Vykdamas pavyzdinius projektus privaloma teikti technines ataskaitas, kuriose būtų pateikta informacija apie projektų poveikį, pavyzdžiui, padidėjusį energijos vartojimo efektyvumą ar sumažėjusią oro taršą. Tačiau trūksta bendrų veiksmingumo rodiklių (žr. 24 dalį) ir standartinio poveikio stebėsenos metodo. Todėl pateikti duomenys negali būti visiškai subendrinti.

64 Grupės „Scalable Cities“ sekretoriatas planuoja 2025 m. įvertinti įgyvendinant pavyzdinius projektus pasiektą poveikį klimatui. Tačiau CINEA ir grupės „Scalable Cities“ sekretoriato paslaugų sutartyje nenurodyta šio vertinimo apimtis ar turinys.

---

⁵ Reglamento (ES) Nr. 1291/2013 32 straipsnis.

65 Nors projektų sprendimų atkartojimas yra neatsiejama pavyzdinės programos dalis ir vienas iš pagrindinių jos tikslų (žr. **31** dalį), šiuo metu Komisija neplanuoja vertinti pavyzdiniuose projektuose pateiktų sprendimų atkartojimo. Be tokio vertinimo praktiškai bus neįmanoma:

- visapusiškai ir patikimai išmatuoti bendrą pavyzdinės programos poveikį ir kartu pasisemti patirties iš atkartojimo proceso;
- atskirti sprendimus, kuriuos galima atkartoti, nuo tų, kurie paseno, tapo netvarūs arba kurių negalima atkartoti dėl kitų priežasčių.

Dėl nepakankamo koordinavimo su misija ribojamos pavyzdinių projektų atkartojimo galimybės

66 Vienas iš misijos tikslų – „plėsti ankstesnėse MTI programose sukurtų sprendimų mastą ir juos atkartoti“⁶, įskaitant, jei taikoma, vykdant pavyzdinę programą sukurtus sprendimus. Misijos platforma (žr. **10** dalį), kurioje teikiamos tinklaveikos ir tarpusavio mokymosi paslaugos, padeda misijai siekti šio tikslo.

67 Misija ir jos platforma gali padėti:

- kitiems miestams, ne tik dabartinei pavyzdinių miestų ir miestų bičiulių bendruomenei, atkartoti pavyzdinių projektų sprendimus;
- misijos miestams remtis pavyzdiniuose projektuose jau įdiegtais sprendimais ir pasinaudoti pavyzdinių miestų ir miestų bičiulių patirtimi.

68 Komisija atrinko 112 misijos miestų, atsižvelgdama tik į jų pranašumus ir nepriklausomai nuo jų dalyvavimo ankstesnėse ES programose. Todėl 51 iš 120 pavyzdinių miestų ir miestų bičiulių taip pat yra misijos miestai (žr. **09** dalį), o kiti – ne.

69 Nors grupė „Scalable Cities“ ir misijos platforma tam tikru mastu bendradarbiauja, misijos įgyvendinimo plane nenumatyta sukurti jokių abiejų tarnybų koordinavimo mechanizmų.

---

⁶ „100 neutralaus poveikio klimatui ir pažangiųjų miestų iki 2030 m. misija. Įgyvendinimo planas“, 2021 m. rugsėjo 29 d.

70 Siekdamas paremti misijos platformos darbą, Komisijos Jungtinis tyrimų centras išanalizavo pasiteisinusius MTI sprendimus, susijusius su miestų poveikio klimatui neutralumu, įskaitant programos „Horizontas 2020“ projektus, ir įvertino jų atkartojamumą. Nors į analizę įtraukta keletas pavyzdiniuose projektuose pristatytų sprendimų pavyzdžių, jos tikslas nebuvo pateikti misijos platformai išsamią informaciją apie pavyzdinės programos pasiektus rezultatus ir tai nebuvo padaryta.

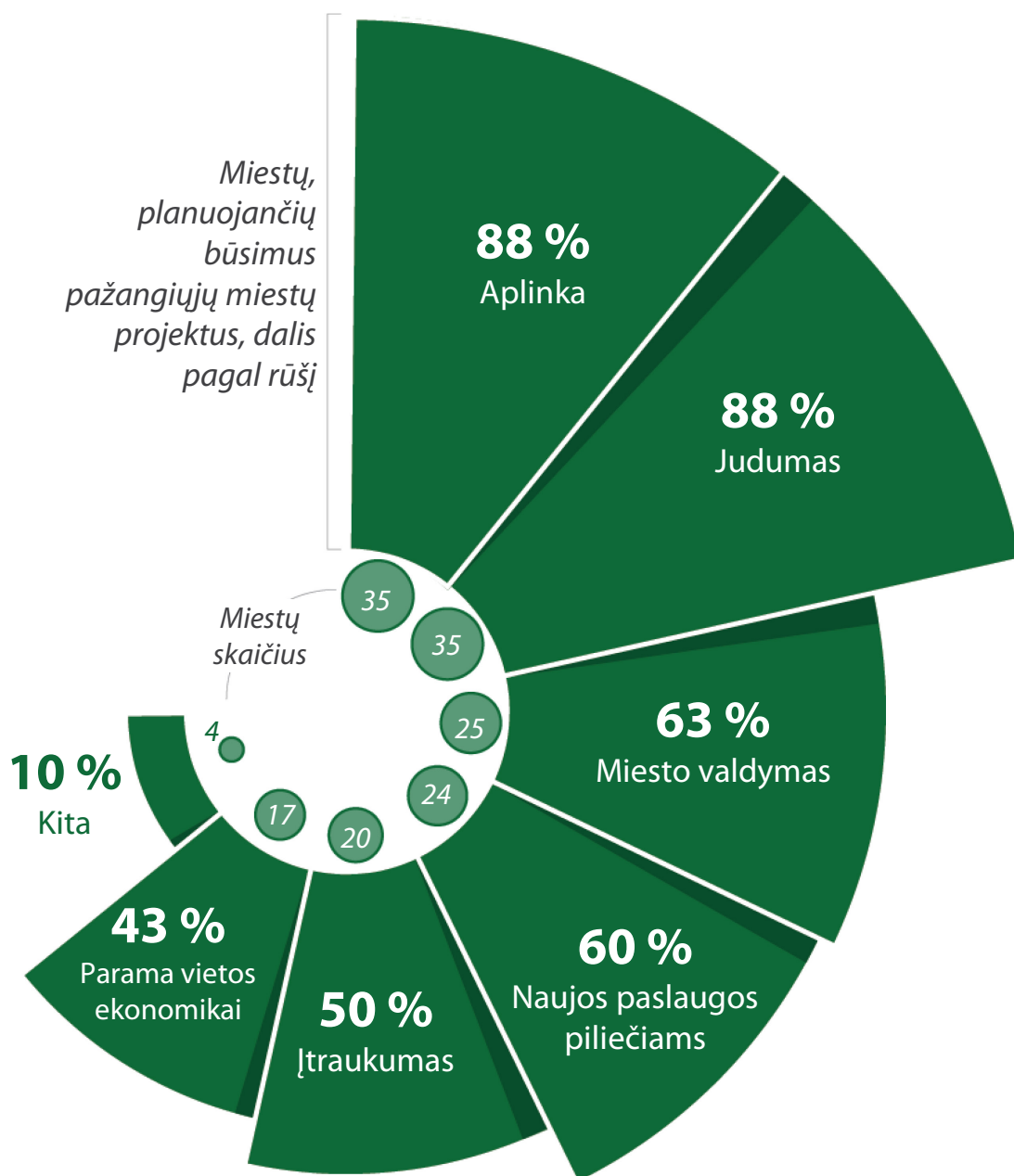
71 Dabartinis pavyzdinės programos ir misijos koordinavimo lygis nepadeda visapusiškai pasinaudoti pavyzdinių miestų ir miestų bičiulių sukauptą patirtimi. Be to, tai riboja galimybę atkartoti pavyzdinių projektų rezultatus už jų projektų konsorciūmų ribų.

Pasitvirtino, kad ES finansavimas miestams yra vertingas, tačiau misijos miestams trūksta tikrumo dėl bendro turimo ES finansavimo

72 ES miestai turi daug investuoti į MTI ir naują infrastruktūrą, kad taptų pažangesni ir siektų poveikio klimatui neutralumo. Todėl miestų turimų išteklių kiekis yra labai svarbus indėlis rengiant poveikio klimatui neutralumo planus ir susijusius investicijų planus.

73 Žvelgiant į laikotarpį iki 2030 m., visi apklausti pavyzdiniai miestai ir miestai bičiuliai, išskyrus vieną, teigia planuojantys naujus pažangiųjų miestų projektus. **8 diagramoje** parodyta pavyzdinių miestų ir miestų bičiulių, planuojančių būsimus projektus, dalis pagal taikymo sritį, neatsižvelgiant į jų dalyvavimą misijoje.

8 diagrama. Pavyzdinių miestų ir miestų bičiulių, planuojančių būsimus pažangiųjų miestų projektus, dalis pagal taikymo sritį

Šaltinis: AuditoRūmų apklausa.

74 Tokiems projektams įgyvendinti kiekvienas pavyzdinis miestas planuoja vidutiniškai investuoti apie 1,1 milijardo eurų, o kiekvienas miestas bičiulis – 400 milijonus eurų. **4 lentelėje** išvardyti trys pagrindiniai finansavimo šaltiniai, kuriuos pavyzdiniai miestai ir miestai bičiuliai planuoja naudoti savo investicijų planams įgyvendinti.

4 lentelė. Pagrindiniai pavyzdinių miestų ir miestų bičiulių būsimų pažangiųjų miestų projektų finansavimo šaltiniai

Pavyzdiniai miestai	Miestai bičiuliai
Nuosavi ištekliai	Nacionalinės / regioninės viešosios lėšos
Tiesiogiai valdomos ES lėšos	Pasidalijamojo valdymo būdu valdomos ES lėšos
Nacionalinės / regioninės viešosios lėšos	Tiesiogiai valdomos ES lėšos

Šaltinis: Audito Rūmų apklausa.

75 Komisijos pasamdytų ekspertų grupė, padedanti rengti misiją (misijos valdyba), apskaičiavo, kad 100 Europos miestų, turinčių vidutiniškai 100 000 gyventojų, turėtų investuoti 96 milijardus eurų, kad iki 2030 m. taptų neutralaus poveikio klimatui⁷.

76 Iš viso 377 miestai pareiškė susidomėjimą dalyvauti misijoje. Iš jų 112 atitiko programos reikalavimus ir tapo misijos miestais. 35 iš jų pateikė informaciją apie kapitalą, kurio jiems prireiktų neutralaus poveikio klimatui veiksams įgyvendinti. Nurodyti poreikiai iš viso siekė 112 milijardų eurų ir sudarė nuo 2,1 milijardo eurų iki 12 milijardų eurų.

77 Apskaičiuoti miestų investicijų poreikiai (žr. 74–76 dalis) gerokai viršija finansavimą, kurį ES skyrė pagal programą „Horizontas 2020“ ir gali skirti pagal programą „Europos horizontas“ ar kitas ES finansavimo priemones. Tačiau labai svarbus vaidmuo tenka ES bendrajai mokslinių tyrimų ir inovacijų programai. Pavyzdiniai miestai ir miestai bičiuliai nurodė, kad programa padėjo miestams:

- užmegzti tarptautinį bendradarbiavimą su kitais miestais ir pažangiųjų miestų suinteresuotaisiais subjektais (tai nurodė 67 % apklaustų pavyzdinių miestų ir miestų bičiulių);
- išbandyti novatoriškas miesto technologijas ir sprendimus, ko jie nebūtų galėję padaryti naudodami kitus finansavimo šaltinius (tai nurodė 53 % apklaustų pavyzdinių miestų);
- dalyvauti kituose MTI projektuose dėl įgytos patirties ir sukurto tarptautinio ryšių tinklo (tai nurodė beveik 60 % apklaustų pavyzdinių projektų koordinatorių).

⁷ „100 neutralaus poveikio klimatui ir pažangiųjų miestų iki 2030 m. misija. Įgyvendinimo planas“, 2021 m. rugsėjo 29 d.

78 Šiuo metu misija remiama šiomis ES finansavimo priemonėmis siekiant jos tikslo iki 2030 m. sukurti 100 neutralaus poveikio klimatui miestų:

- pagal programą „Europos horizontas“ paskelbtais misijai skirtais kvietimais teikti pasiūlymus ir kitais veiksmais, kuriems iki šiol skirta 254 milijonai eurų pagal 2021–2022 m. darbo programą ir 105 milijonai eurų 2023 m.;
- 2022 m. rugsėjo mėn. paskelbtais Europos infrastruktūros tinklų priemonės kvietimais teikti pasiūlymus transeuropinių transporto tinklų projektams; jų bendra vertė – 5,12 milijardo eurų ir juose nurodyta, kad skiriant paramą pagal *svarbos ir skubos* kriterijų taip pat bus atsižvelgiama į dalyvavimą misijoje⁸;
- programos LIFE kvietimu teikti pasiūlymus dėl „Strateginių integruotųjų projektų. Klimato politikos veiksnių“; jo vertė – 30 milijonų eurų ir jame nurodyta, kad pareiškėjai gali orientuotis į miestuose vykdomus veiksmus, įskaitant ES neutralaus poveikio klimatui ir pažangiųjų miestų misiją⁹;
- misijos platforma, kuriai iki šiol skirta 140 milijonų eurų, iš kurių 60 % skirta MTI bandomiesiems miestų projektams finansuoti, ir
- pagal 2023 m. Europos miestų iniciatyvą paskelbtu kvietimu teikti pasiūlymus, kurio vertė 120 milijonų eurų ir kuriuo remiamas sąsajų su misija kūrimas.

79 Be to, 13 valstybių narių (Bulgarija, Kroatija, Čekija, Graikija, Vengrija, Italija, Lenkija, Portugalija, Rumunija, Slovakija, Slovėnija, Ispanija ir Švedija) įsipareigojo į savo nacionalines ar regionines veiksnių programas įtraukti priemones, kuriomis prisidedama prie misijos.

80 Misijos įgyvendinimo plane nurodyta, kad programoje „Europos horizontas“ bus numatytas poveikio klimatui neutralumo miestuose biudžetas. Tačiau, pagal programos „Europos horizontas“ reglamentavimo sistemą, šis biudžetas nėra konkrečiai skirtas 112 misijos miestų. Pavyzdžiui, per pirmąjį programos „Europos horizontas“ kvietimų teikti pasiūlymus, skirtų miestams, etapą tik 48 % finansuotų miestų įtraukti į 112 misijos miestų sąrašą.

---

⁸ Kvietimas teikti pasiūlymus „EITP 2 transportas“, 2022 m. rugsėjo 13 d.

⁹ Kvietimas teikti pasiūlymus „Strateginio pobūdžio ir integruotieji projektai“, 2022 m. gegužės 6 d.

81 Tas pats pasakytina ir apie programos „Horizontas 2020“ lėšas, kurios per misijos platformą iki šiol suteiktos miestų vadovaujamiems bandomiesiems ir atkartojimo projektams remti. Nors dėl teisinių apribojimų, kylančių iš Reglamento dėl programos „Horizontas 2020“, per misijos platformą nebuvo galima konkrečiai paskirstyti jos lėšų iš anksto nustatytai subjektų grupei, programoje „Europos horizontas“ toks apribojimas nebus taikomas.

82 Atrinktiems 112 misijos miestų Komisija planuoja suteikti misijos ženklą. Toks pripažinimas sudarytų sąlygas dalyvauti ES kvietimuose teikti pasiūlymus, kurių skyrimo procedūrose tai aiškiai nurodyta. Tačiau informacijos apie tai, kaip šis misijos ženklas veiks ir kokioms finansavimo programoms jis bus taikomas, dar nėra.

83 Misijos valdyba patarė Komisijai sukurti naują skolinimo ir derinimo priemonę (finansinių priemonių ir dotacijų derinį), kuri būtų bendrai finansuojama programos „Europos horizontas“ ir „InvestEU“ lėšomis ir kuri būtų skirta misijos miestams remti. Šiuo metu Komisija diskutuoja su EIB apie galimą jos taikymo pradžią. Tačiau, remiantis misijos įgyvendinimo planu, tokia priemonė bus pradėta taikyti ne anksčiau kaip 2024 m.

84 Atkreipiame dėmesį, kad siekiant plataus užmojo tikslo iki 2030 m. užtikrinti poveikio klimatui neutralumą 100 ES miestų, reikia įdėti daug pastangų ir imtis plataus masto tai palengvinančių veiksmų. Nors ES finansavimas pats savaime yra nepakankamas, jis gali reikšmingai prisidėti prie misijos miestų poveikio klimatui neutralumo planų rengimo ir įgyvendinimo. Tačiau, neskaitant pagal programą „Europos horizontas“ misijai skirtų išteklių, misijos miestams trūksta aiškumo dėl išteklių (viešųjų ir privačiųjų), kuriuos galima arba bus galima gauti, ir dėl priemonių, kuriomis juos galima užsitikrinti.

Išvados ir rekomendacijos

Išvados

85 Darome bendrą išvadą, kad pavyzdinė programa buvo naudinga dalyvaujantiems miestams, nes remia jų pastangas tapti pažangesniems diegiant novatoriškus pažangiųjų miestų sprendimus. Tačiau šių sprendimų atkartojimą stabdo viešojo (ES ir nacionalinio) ir privačiojo finansavimo stygius. Be to, atsižvelgiant į dabartinį pavyzdinės programos ir pagal programą „Europos horizontas“ įgyvendinamos Neutralaus poveikio klimatui ir pažangiųjų miestų misijos koordinavimo lygį, kyla rizika, kad dalyvaujančių miestų sukaupta patirtis bus nepakankamai panaudota.

86 Nustatėme, kad Komisija pavyzdinę programą parengė gerai. Atsižvelgiant į bendradarbiaujamąjį ir tarpsektorinį pažangiųjų miestų projektų pobūdį, pavyzdinė programa buvo sukurta kaip tinkamas pagrindas suburti suinteresuotuosius subjektus ir pristatyti rinkai artimas įvairių sričių technologijas (žr. **18–22** dalis).

87 Tačiau programa buvo padrikos ES finansavimo priemonių ir kitų iniciatyvų sistemos, kuriai trūko bendros strategijos ir tinkamo koordinavimo, dalis. Joje taip pat trūko visuotinio poveikio rodiklių ir tikslų. Šiuo atžvilgiu atkreipėme dėmesį tai, kad pagal programą „Europos horizontas“ įgyvendinamoje Neutralaus poveikio klimatui ir pažangiųjų miestų misijoje numatyti kiekybiniai rodikliai ir tikslai, ja siekiama koordinuoti įvairias ES iniciatyvas pažangiųjų miestų ir miestų plėtros srityje. Tačiau dar per anksti vertinti jos poveikį (žr. **23–30** dalis).

88 Baigti pavyzdiniai projektai davė apčiuopiamų rezultatų ir pasiekė daugumą numatytų tikslų. Pagal kai kuriuos projektus projektų konsorciumuose buvo pradėti atkartoti pažangiųjų miestų sprendimai, tačiau atkartojimui esama didelių kliūčių, ypač dėl viešojo ir privačiojo finansavimo stygiaus (žr. **31–40** dalis).

89 Pavyzdiniai projektai buvo vykdomi sudėtingoje ir nuolat kintančioje aplinkoje ir juos vykdant susidurta su keliais iššūkiais, ypač siekiant įtraukti piliečius. Tai prisidėjo prie kelių projektų veiklos pakeitimų ir didelio vėlavimo, dėl kurių buvo atlikta daug dotacijų susitarimų pakeitimų ir tai turėjo įtakos tam tikrų pažangiųjų miestų sprendimų įdiegimui laiku (žr. **41–50** dalis).

90 Komisija parėmė pavyzdinius projektus, o dalyvaujantys miestai iš esmės palankiai įvertino gautą paramą. Tačiau iki šiol miestams nepavyko pritraukti privačiųjų investicijų naudojantis specialiomis Komisijos įsteigtomis paramos tarnybomis (žr. [51–59](#) dalis).

91 Nustatėme, kad pagal Komisijos stebėsenos ir vertinimo sistemą negalima tinkamai įvertinti bendro pavyzdinės programos poveikio, nes nėra:

- o planų, pagal kuriuos būtų galima įvertinti, kokių mastu pažangiųjų miestų sprendimai yra atkartojami;
- o standartinio poveikio stebėsenos ir ataskaitų teikimo būdo su bendrais visiems projektams taikomais veiklos rodikliais (žr. [60–65](#) dalis).

92 Pagal programą „Europos horizontas“ įgyvendinama Neutralaus poveikio klimatui ir pažangiųjų miestų misija galėtų remti visapusišką pasinaudojimą pavyzdinių projektų rezultatais ir galimą jų sprendimų atkartojimą. Savo ruožtu misijoje dalyvaujantys miestai galėtų pasinaudoti pavyzdinių miestų ir miestų bičiulių patirtimi. Tačiau esamas pavyzdinių projektų ir pagal programą „Europos horizontas“ įgyvendinamos Neutralaus poveikio klimatui ir pažangiųjų miestų misijos koordinavimo lygis, taip pat planų atlikti atkartojimo vertinimą nebuvimas trukdo visapusiškai išnaudoti pavyzdinių projektų rezultatus ir galimai atkartoti jų sprendimus (žr. [66–71](#) dalis).

93 Būsiami ES miestų investicijų į pažangiųjų miestų ir poveikio klimatui neutralumo projektus poreikiai gerokai viršija sumas, kurias ES gali suteikti naudodama įvairias finansavimo priemones. Tačiau ES finansavimo priemonės, pavyzdžiui, pavyzdinė programa, suteikia ES miestams naudos, nes padeda jiems keistis patirtimi tarptautiniu mastu, pristatyti novatoriškus sprendimus ir dalyvauti kituose mokslinių tyrimų ir inovacijų projektuose (žr. [72–77](#) dalis).

94 Todėl ES finansavimui, be kitų veiksmų, tenka svarbus vaidmuo siekiant palengvinti programos „Europos horizontas“ Neutralaus poveikio klimatui ir pažangiųjų miestų misijos poveikio klimatui neutralumo tikslų įgyvendinimą. Tačiau misijoje dalyvaujantiems miestams šiuo metu trūksta aiškumo dėl to, kokius išteklius Komisija jiems suteiks ir kaip juos bus galima užsitikrinti (žr. [78–84](#) dalis).

Rekomendacijos

1 rekomendacija. Įvertinti misijos miestų finansavimo galimybes

---

Komisija turėtų:

- a) įvertinti miestų, dalyvaujančių Neutralaus poveikio klimatui ir pažangiųjų miestų misijoje, gebėjimą sutelkti pakankamą viešąjį ir privatųjį finansavimą, įskaitant ES finansavimą, kad pasiektų savo poveikio klimatui neutralumo tikslus;
- b) padidinti miestams teikiamą paramą, kai nustatoma finansavimo trūkumų, galinčių kelti grėsmę misijos tikslų įgyvendinimui, ypatingą dėmesį skiriant sinergijos su nacionaliniais ir regioniniais finansavimo šaltiniais ir privačiomis investicijomis užtikrinimui.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2024 m.

2 rekomendacija. Užtikrinti piliečių dalyvavimą

Siekdama užtikrinti, kad į būsimus programos „Europos horizontas“ finansuojamus miestų inovacijų projektus būtų įtrauktas tinkamas piliečių dalyvavimas, Komisija turėtų:

- a) su valstybėmis narėmis rengdama programos „Europos horizontas“ darbo programas užtikrinti, kad jose atsispindėtų tinkamas piliečių dalyvavimas ir bendro rengimo veikla, ir
- b) suteikti projektams pakankamai lankstumo, kad būtų galima vykdyti piliečių įtraukimo veiklą projektų pradžioje ir vėliau įtraukti rezultatus į tuos projektus.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2024 m.

3 rekomendacija. Atlikti atkartojimo vertinimą

Kai visi pavyzdiniai projektai bus baigti, Komisija turėtų įvertinti, ar jų rezultatai buvo atkartoti, ir panaudoti juos misijos platformos veikloje.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2026 m.

4 rekomendacija. Geriau koordinuoti pavyzdinę programą su pagal programą „Europos horizontas“ vykdoma misija

---

Komisija turėtų sustiprinti pavyzdinės programos ir jos paramos paslaugų koordinavimą su Neutralaus poveikio klimatui ir pažangiųjų miestų misija, įtraukdama pavyzdinius miestus ir miestus bičiulius į misijos platformos planuojamą tinklaveikos ir tarpusavio mokymosi veiklą.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2024 m.

Šią ataskaitą priėmė Europos Audito Rūmų nario Mihailo Kozlovo vadovaujama IV kolegija Liuksemburge 2023 m. rugsėjo 19 d.

Audito Rūmų vardu

Tony Murphy
Pirmininkas

Priedai

I priedas. Programos „Horizontas 2020“ pavyzdinių projektų sąrašas

Projekto santrumpa	H2020 dotacija *	Iš viso išlaidų *	Pradžios data	Pradinė pabaigos data	Faktinė pabaigos data	Pavyzdiniai miestai	Miestai bičiuliai	Kiti partneriai
ATELIER	19 608 €	21 895 €	2019 11 01	2024 10 31	2024 10 31**	2	6	22
CityxChange	20 000 €	23 939 €	2018 11 01	2023 10 31	2023 10 31**	2	5	25
GrowSmarter	24 821 €	35 802 €	2015 01 01	2019 12 31	2019 12 31	3	5	32
IRIS	17 997 €	20 864 €	2017 10 01	2022 09 30	2023 03 31	3	4	39
MAKING-CITY	18 090 €	19 984 €	2018 12 01	2023 11 30	2023 11 30**	2	6	26
MAatchUP	17 418 €	19 426 €	2017 10 01	2022 09 30	2022 09 30**	3	4	21
mySMARTLife	18 656 €	21 156 €	2016 12 01	2021 11 30	2022 09 30	3	3	24
POCITYF	19 998 €	22 182 €	2019 10 01	2024 09 30	2024 09 30**	2	6	40
REMOURBAN	21 542 €	24 755 €	2015 01 01	2019 12 31	2020 06 30	3	2	17
REPLICATE	24 965 €	29 268 €	2016 02 01	2021 01 31	2021 01 31	3	3	36
RESPONSE	19 820 €	23 558 €	2020 10 01	2025 09 30	2025 09 30**	2	2	49
Ruggedised	17 693 €	19 343 €	2016 11 01	2021 10 31	2022 10 31	3	3	29
Sharing Cities	24 754 €	28 000 €	2016 01 01	2020 12 31	2021 12 31	3	3	30
SmartEnCity	27 890 €	31 479 €	2016 02 01	2021 07 31	2022 07 31	3	2	33
Smarter together	24 743 €	29 699 €	2016 02 01	2021 01 31	2021 07 31	3	5	29
SPARCs	19 701 €	23 852 €	2019 10 01	2024 09 30	2024 09 30**	2	5	24
STARDUST	17 940 €	20 686 €	2017 10 01	2022 09 30	2024 03 31**	3	4	24
Triangulum	25 421 €	29 508 €	2015 02 01	2020 01 31	2020 01 31	3	4	15
IŠ VISO	381 057 €	445 399 €				48	72	515

* Tūkstančiais eurų.

** Numatomos būsimos pabaigos datos.

II priedas. Pavyzdinių miestų ir miestų bičiulių sąrašas

Šalis	Rūšis	Miestas
ES šalys		
AT – Austrija	Pavyzdinis	Viena
	Bičiulis	Gracas
BE – Belgija	Bičiulis	Briuselis, Ostendė, Serenas
BG – Bulgarija	Bičiulis	Asenovgradas, Burgasas, Gabrovas, Smolianas, Sofija, Vidinas
CZ – Čekija	Bičiulis	Brno, Kladnas, Pysekas, Praha
DE – Vokietija	Pavyzdinis	Dresdenas, Hamburgas, Kelnas, Miunchenas
	Pavyzdinis ir bičiulis ¹⁰	Leipcigas
	Bičiulis	Esenas
DK – Danija	Pavyzdinis	Sionderborgas
	Bičiulis	Kopenhaga, Vidourė
EE – Estija	Pavyzdinis	Tartu
	Bičiulis	Vėru
EL – Graikija	Bičiulis	Aleksandrupolis, Janina, Kifisija, Kozanė, Ptolemaida
ES – Ispanija	Pavyzdinis	Barselona, Bilbao, Pamplona, San Sebastianas, Valensija, Valjadolidas, Vitorija-Gasteisas
	Bičiulis	Granada, Leonas, Palensija, Sabadelis, Tenerifės Santa Krusas, Santjago de Kompostela, Sestao, Saragosa
FI – Suomija	Pavyzdinis	Espas, Helsinkis, Oulu, Tamperė, Turku
	Bičiulis	Kerava, Vasa
FR – Prancūzija	Pavyzdinis	Dižonas, Lionas, Nantas, Nica
	Bičiulis	Bordo
HR – Kroatija	Bičiulis	Rijeka
HU – Vengrija	Bičiulis	Budapeštas, Miškolcas, Uipeštas
IE – Airija	Pavyzdinis	Limerikas
	Bičiulis	Korkas
IT – Italija	Pavyzdinis	Baris, Florencija, Milanas, Trentas
	Bičiulis	Basano del Grapa, Lečė, Parma, Venecija
LV – Latvija	Bičiulis	Ryga

¹⁰ Leipcigas yra projekto „Triangulum“ miestas bičiulis ir projekto SPARCs pavyzdinis miestas.

Šalis	Rūšis	Miestas
MT – Malta	Bičiulis	Valeta
NL – Nyderlandai	Pavyzdinis	Álkmaras, Amsterdamos, Eindhovenas, Groningenas, Roterdamos, Utrechtas
PL – Lenkija	Bičiulis	Krokuva, Liublinas, Bydgoščius, Gdanskas, Varšuva
PT – Portugalija	Pavyzdinis	Evora, Lisabona
	Bičiulis	Maja, Matozinjosas, Portas
RO – Rumunija	Bičiulis	Alba Julija, Botošanis, Klužas-Napoka, Fokšanis, Sučava
SE – Švedija	Pavyzdinis	Geteborgas, Stokholmas, Umeo
SI – Slovėnija	Bičiulis	Celė
SK – Slovakija	Bičiulis	Bratislava, Trenčynas
ES nepriklausančios šalys		
CH – Šveicarija	Bičiulis	Lozana
IL – Izraelis	Bičiulis	Herclija
IS – Islandija	Bičiulis	Reikjavikas
MK – Šiaurės Makedonija	Bičiulis	Skopjė
NO – Norvegija	Pavyzdinis	Stavangeris, Trondheimas
TR – Turkija	Pavyzdinis	Antalija, Tepebasi
	Bičiulis	Kadikėjus, Niliuferas
UA – Ukraina	Bičiulis	Lvivas, Severodoneckas
UK – Jungtinė Karalystė	Pavyzdinis	Bristolis, Glazgas, Londonas, Mančesteris, Notingamas
	Bičiulis	Deris

III priedas. Pavyzdinių projektų dalyvių apklausa

Audito metu buvo atlikta visų pavyzdinių projektų dalyvių apklausa. Buvo parengti trys klausimynai, skirti konkrečiai pavyzdiniams miestams, miestams bičiuliams ir kitiems pavyzdinių projektų partneriams, įskaitant universitetus, mokslinių tyrimų centrus ir privačias įmones. Klausimynai mums leido surinkti informaciją apie patirtį ir nuomones, kurios negalima gauti tiesiogiai ir kuri reikalinga auditui. Tai padėjo padaryti išvadas apie įdiegtų pažangiųjų miestų sprendimų rūšį, kliūtis, trukdančias šiuos sprendimus atkartoti, iššūkius, su kuriais susidūrė miestai, Komisijos suteiktą paramą miestui ir miestų planus dėl būsimų pažangiųjų miestų projektų.

Audito Rūmų apklausa buvo vykdoma nuo 2022 m. spalio 31 d. iki lapkričio 25 d. Atsakymus pateikė 20 (iš 48) pavyzdinių miestų, 20 (iš 72) miestų bičiulių ir 52 (iš 515) kiti projektų partneriai. Iš kitų projektų partnerių atsakymų išvadų nedarėme, nes šios grupės apklausos dalyvių atsakymo lygis buvo nedidelis.

IV priedas. Komisijos remiamos iniciatyvos, įgyvendinamos su miestais ir jų labui 2014–2020 m. laikotarpiu

Iniciatyva	Valdymo / priežiūros organas
Žiedinių miestų ir regionų iniciatyva – Žiedinės ekonomikos veiksmų plano dalis	RTD GD
Miestų mokslo iniciatyva	JRC, RTD GD, REGIO GD, EAC GD, CINEA, EASME (Mažųjų ir vidutinių įmonių reikalų vykdomoji įstaiga)
Praktikos miestų klausimais bendruomenė (angl. <i>Community of Practice on Cities, Cop-CITIES</i>)	JRC, RTD GD, REGIO GD
Merų paktas dėl klimato ir energetikos	ENER GD, CLIMA GD
„Kūrybiška Europa“	EAC GD
Kultūros ir kūrybos miestų stebėsenos priemonė	JRC
Bendroji skaitmeninė rinka	CNECT GD
Judumo mieste stebėjimo centras ELTIS	MOVE GD
Aplinkosaugos technologijų tikrinimas	JRC
ES žiedinės ekonomikos veiksmų planas (2015 m.)	ENV GD
ES prisitaikymo prie klimato kaitos strategija – ADAPT	CLIMA GD
ES teminis puslapis apie miestus (vieno langelio principu grindžiamas portalas miestams)	REGIO GD
Europos žaliosios sostinės ir Europos žaliojo lapo apdovanojimai	ENV GD
Europos inovacijų partnerystė „Pažangieji miestai ir bendruomenės“	ENER GD, MOVE GD, CNECT GD
Eurostato tinklalapis, skirtas miestų statistikai	ESTAT
Žaliojo miesto susitarimas	ENV GD

Iniciatyva	Valdymo / priežiūros organas
Programos „Horizontas 2020“ remiamos iniciatyvos	
BRIDGE, skirta išmaniųjų elektros tinklų, energijos kaupimo, energetikos salų ir skaitmeninimo projektams	ENER GD, CINEA
BUILD UP, Europos pastatų energinio naudingumo portalas	EASME / CINEA
CIVITAS	RTD GD
ERA-NET bendrojo finansavimo veiksmas, skirtas Europos elektromobilumui	EAC GD
Espresso (sisteminis standartizavimo metodas, skirtas pažangiųjų miestų ir bendruomenių įgalėjimui, angl. <i>systEmic standardisation apPRoach to Empower Smart citieS and cOmmunities</i>)	RTD GD
Europos inovacijų sostinės apdovanojimas (iCapital)	RTD GD
Europos miestų priemonė (EUCF)	RTD GD
Europos technologijų ir inovacijų platformos, visų pirma šildymo ir vėsinimo iš atsinaujinančiųjų išteklių, išmaniųjų tinklų energetikos pertvarkai srityse	RTD GD, ENER GD
Europos technologijų platformos, visų pirma Europos statybos technologijų platforma	RTD GD
FOOD 2030 – Miestai maisto sistemų pertvarkai	RTD GD, MOVE GD
Programos „Horizontas 2020“ viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės, visų pirma dėl efektyviai energiją vartojančių pastatų (EeB) ir Europos ekologiškų transporto priemonių iniciatyvos (EGVI)	RTD GD
„Horizontas 2020“ Pažangiųjų miestų ir bendruomenių programa (įskaitant pavyzdinę programą)	RTD GD
Dideli parodomieji projektai (inovacijų veiksmai)	CINEA
Pirmavimas kuriant didelio poveikio ir pramonės technologijas	EASME
Gamtos procesais pagrįstų sprendimų platformos, Bendruomenės ir įrodymų bazė (platforma	

Iniciatyva	Valdymo / priežiūros organas
„thinknature“, BP 7 remiama platforma „Oppla“ ir vertinimo sistema „Eclipse“)	
„Prospect“ (miestų ir regionų gebėjimų stiprinimas)	CINEA
Visuomenės uždavinys „Išmanios, netaišios ir integruotos transporto sistemos“. Judumas mieste	CINEA
Pažangiųjų miestų iššūkis	GROW GD
Tarptautinės bendradarbiavimo programos	
ES ir Brazilijos sektoriaus dialogas dėl MTI, skirtų darniems miestams ir gamtos procesais pagrįstiems sprendimams	RTD GD
ES ir CELAC bendradarbiavimas tvarios urbanizacijos srityje	RTD GD
ES ir Kinijos pavyzdinė tvarios urbanizacijos iniciatyva	RTD GD
ES ir JAV porinė programa MTI ir miestų logistikos srityje	RTD GD, MOVE GD
Tarptautinis bendradarbiavimas judumo mieste srityje (SOLUTIONS, UEMI)	RTD GD, MOVE GD
Tarptautinis miestų bendradarbiavimas	REGIO GD, FPI
Bendro programavimo iniciatyva „Miestų Europa“ (finansuojama, be kita ko, ERANET SUGI ir ENUTC)	RTD GD
Keitimosi žiniomis platforma (KŽP)	RTD GD, Europos regionų komitetas
Programa LIFE	ENV GD
Bendruomenė „Living-in.EU“	CNECT GD
Daugiapakopė trečioji sisteminių miestų mokslinių tyrimų ir inovacijų erdvė	RTD GD
Pažangiųjų miestų informacinė sistema	ENER GD
Pažangiųjų miestų platforma (Europos inovacijų partnerystės „Pažangieji miestai ir bendruomenės“ ir pažangiųjų miestų informacinės sistemos sujungimo rezultatas)	ENER GD
Socialinių inovacijų bendruomenė (SIC), ypač atsižvelgiant į jos veiklą „Miestai ir regioninė plėtra“	RTD GD

Iniciatyva	Valdymo / priežiūros organas
Strateginis energetikos technologijų planas ir 100 teigiamos energijos rajonų iniciatyva	RTD GD, ENER GD
Programos „Horizontas 2020“ ir Europos struktūrinių ir investicijų fondų sinergija (tvary miestų plėtra)	RTD GD, REGIO GD
7-oji aplinkosaugos veiksmų programa	ENV GD
Europos inovacijos ir technologijos institutas (EIT) ir žinių ir inovacijos bendrijos (ŽIB), ypač: ŽIB „Innoenergy“, Klimato ŽIB ir Judumo miestuose ŽIB	EIT
Transporto mokslinių tyrimų ir inovacijų stebėsenos ir informacijos sistema	MOVE GD, RTD GD, JRC
Urbact	REGIO GD

Santrumpos

CINEA: Europos klimato, infrastruktūros ir aplinkos vykdomoji įstaiga

EIB: Europos investicijų bankas

INEA: Inovacijų ir tinklų programų vykdomoji įstaiga

MTI: moksliniai tyrimai ir inovacijos

Žodynėlis

E. dotacijos: Komisijos internetinė platforma, skirta ES mokslinių tyrimų dotacijoms valdyti per visą jų gyvavimo ciklą.

Europos struktūriniai ir investicijų fondai: penki pagrindiniai ES fondai, kurių bendromis lėšomis remiamas ekonomikos vystymasis visoje ES 2014–2020 m. laikotarpiu: Europos regioninės plėtros fondas, Europos socialinis fondas, Sanglaudos fondas, Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai ir Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondas.

LIFE: finansinė priemonė, kuria remiamas ES aplinkos ir klimato politikos įgyvendinimas bendrai finansuojant projektus valstybėse narėse.

Pasidalijamasis valdymas: ES biudžeto lėšų panaudojimo metodas, kai, priešingai nei tiesioginio valdymo atveju, Komisija užduočių vykdymą perduoda valstybėms narėms, išlaikydama galutinę atsakomybę.

Programa „Europos horizontas“: ES mokslinių tyrimų ir inovacijų finansavimo programa 2021–2027 m. laikotarpiui.

Programa „Horizontas 2020“: ES mokslinių tyrimų ir inovacijų finansavimo programa 2014–2020 m. laikotarpiui.

Programa „InvestEU“: mechanizmas, kuriuo privačiosios investicijos sutelkiamos į ES strategiškai svarbius projektus.

Tiesioginis valdymas: tik Komisijos vykdomas ES fondo ar programos valdymas, priešingai nei pasidalijamojo valdymo ar netiesioginio valdymo atveju.

Veiksmų programa: ES finansuojamų sanglaudos projektų įgyvendinimo nustatytu laikotarpiu programa, kurioje atspindimi Komisijos ir atskirų valstybių narių sudarytuose partnerystės susitarimuose nustatyti prioritetai ir tikslai.

Komisijos atsakymai

<https://www.eca.europa.eu/lt/publications/sr-2023-24>

Chronologija

<https://www.eca.europa.eu/lt/publications/sr-2023-24>

Audito grupė

Audito Rūmų specialiosiose ataskaitose pateikiami Audito Rūmų atliktų auditų, susijusių su įvairių sričių ES politika ir programomis arba su konkrečių biudžeto sričių valdymo temomis, rezultatai. Audito užduotis Audito Rūmai atrenka ir parengia taip, kad jos turėtų kuo didesnį poveikį, atsižvelgdami į neveiksmingumo ar neatitikties teisės aktams riziką, susijusių pajamų ar išlaidų lygį, būsimus pokyčius ir politinį bei viešąjį interesą.

Šį veiklos auditą atliko Audito Rūmų nario Mihailo Kozlovo vadovaujama IV audito kolegija „Rinkų reguliavimas ir konkurencinga ekonomika“. Auditui vadovavo Audito Rūmų narė Ildikó Gáll-Pelcz, jai padėjo kabineto vadovė Kinga Bara ir kabineto atašė Zsolt Varga, pagrindinis vadybininkas John Sweeney, užduoties vadovas Marco Montorio ir auditoriai Christian Detry, Maria Echanove, Alvaro Garrido-Lestache Angulo, Maria Isabel Quintela ir Radostina Simeonova. Kalbinę pagalbą teikė Michael Pyper.

Ildikó Gáll-Pelcz

Kinga Bara

Zsolt Varga

John Sweeney

Marco Montorio

Christian Detry

Maria Echanove

Alvaro Garrido-Lestache
AnguloMaria Isabel
Quintela

Michael Pyper

AUTORIŲ TEISĖS

© Europos Sąjunga, 2023

Europos Audito Rūmų pakartotinio naudojimo politika nustatyta [Audito Rūmų sprendime Nr. 6-2019](#) dėl atvirųjų duomenų politikos ir pakartotinio dokumentų naudojimo.

Jeigu nenurodyta kitaip (pavyzdžiui, atskiruose pranešimuose dėl autorių teisių), ES priklausantis Audito Rūmų turinys yra licencijuojamas pagal [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\)](#) licenciją. Todėl paprastai pakartotinis naudojimas yra leidžiamas, jeigu tai tinkamai pažymima ir nurodomi bet kokie padaryti pakeitimai. Asmenys, kurie pakartotinai naudoja Audito Rūmų turinį, neturi iškreipti pirminės prasmės ar minties. Audito Rūmai nėra atsakingi už bet kokius pakartotinio naudojimo padarinius.

Būtina gauti papildomą leidimą, jei tam tikrame turinyje vaizduojami privatūs asmenys, kurių tapatybę galima nustatyti, pavyzdžiui, Audito Rūmų darbuotojų nuotraukose, arba jame pateikiami trečiųjų asmenų kūriniai.

Gavus tokį leidimą, juo panaikinamas ir pakeičiamas pirmiau minėtas bendrasis leidimas ir jame aiškiai nurodomi bet kokie naudojimo apribojimai.

Siekiant naudoti ar atgaminti turinį, kuris nepriklauso ES, gali reikėti prašyti leidimo tiesiogiai iš autorių teisių turėtojų.

Nuotrauka 2 langelyje – © Roel Massink („IRIS Smart Cities“ projektų koordinatorius), 2023.

Programinei įrangai ar dokumentams, kuriems taikomos pramoninės nuosavybės teisės, pavyzdžiui, patentams, prekių ženklams, registruotiesiems dizainams, logotipams ir pavadinimams, Audito Rūmų pakartotinio naudojimo politika netaikoma.

Europos Sąjungos institucijų europa.eu domeno svetainėse pateikiamos nuorodos į trečiųjų asmenų svetaines. Audito Rūmai jų nekontroliuoja, todėl raginame peržiūrėti jose pateiktą privatumo ir autorių teisių politiką.

Audito Rūmų logotipo naudojimas

Audito Rūmų logotipas negali būti naudojamas be išankstinio Audito Rūmų sutikimo.

HTML	ISBN 978-92-849-0922-3	ISSN 1977-5725	doi: 10.2865/740851	QJ-AB-23-024-LT-Q
PDF	ISBN 978-92-849-0964-3	ISSN 1977-5725	doi: 10.2865/931000	QJ-AB-23-024-LT-N

Vertiname, ar pagal programą „Horizontas 2020“ įgyvendinama pavyzdinė programa padėjo ES miestams tapti pažangesniais ir ar Komisija įgytą patirtį pritaikė pagal programą „Europos horizontas“ vykdomai Neutralaus poveikio klimatui ir pažangiųjų miestų misijai.

Įgyvendinant pavyzdinę programą gauta apčiuopiamų sprendimų ir padėta dalyvaujantiems miestams. Vis dėlto dėl nepakankamo koordinavimo su kitomis ES iniciatyvomis, visų pirma su misija, ir papildomu viešuoju ir privačiuoju finansavimu gali būti sudėtinga plačiau taikyti pažangiųjų miestų sprendimus.

Rekomenduojame Komisijai įvertinti misijoje dalyvaujančių pažangiųjų miestų finansavimo pajėgumą ir šalinti nustatytus trūkumus, užtikrinti piliečių dalyvavimą būsimuose parodomuosiuose miestų projektuose, įvertinti pavyzdinės programos sprendimų atkartojimą ir sustiprinti pavyzdinės programos ir misijos koordinavimą.

Audito Rūmų specialioji ataskaita pagal SESV 287 straipsnio 4 dalies antrą pastraipą.

EUROPOS
AUDITO
RŪMAI

Europos Sąjungos
leidinių biuras

EUROPOS AUDITO RŪMAI
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tel. +352 4398-1

Užklausos: eca.europa.eu/lt/contact

Interneto svetainė: eca.europa.eu

Twitter: @EUAuditors